

“ ΝΕΑ ΖΩΗ ”

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛ. ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩΙ Γρ. Δ. 30.

ΕΝ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΙ Φρ. Χ. 9.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ Γρ. Δ. 3

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ, *Σκληροὶ καὶ Δειλοὶ στίχοι*, Ποιήματα:
(*Ὁ Πιὸ Τρανὸς Καημὸς μου. Ἡ Ψυχὴ καὶ ἡ Λύρα. Οἱ Μυγδαλιές*).

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ, *Τὸ Τσαλαπάτημα*, διήγημα.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ, *Τὰ Ρόδινα Ἀκρογιάλια*, συνέχεια.

Π. ΜΑΝΤΑΔΑΚΗ, *Ἀπὸ Πατρῶν μέχρις Ὀλυμπίας*.

Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ, *Μικρόκοσμοι*, Ὁ Κλέφτης τῶν Λουλουδιῶν, Ἡ Φαντασμένη, Ὁ Κῆπος ὁ κλεισμένος.

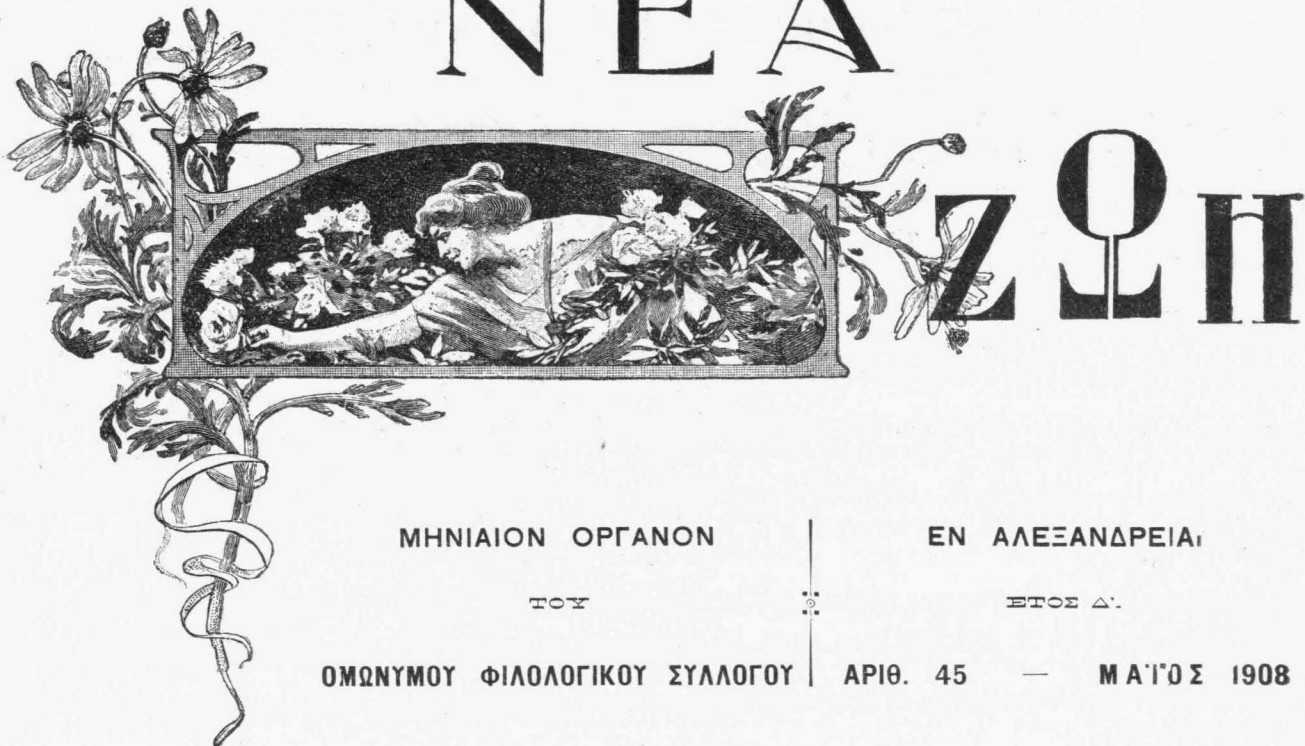
CAMILLE MAUCLAIR, *Μία Κατηραμένη Δόξα*, μετάφρ. Ἀγγέλλου Δόξα.

Γράμματα, Τέχναι, Ἐπιστῆμαι, Κ.Ν. Κωνσταντινίδου, *Νέα Βιβλία*:
Τὸ Σουδάν, ἐπὶ Ν. Σκωπίδου — Φιλομούσου, *Θέατρον*:
Θεοδώρα, Γ. Τσοκοπούλου — *Francois Corrée* — *Ludovic Halévy*. — Κ. Μακρῆς. — Ἡ μετακομιδὴ τῶν ὀστέων τοῦ Ἀβέρωφ — Π. Σαββίδη, *Στερεότυποι ἐκφράσεις* — Ὁ Κακὸς Δρόμος.

ΔΙΑ ΠΑΝ ΑΦΟΡΩΝ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ Η ΤΩ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΑΠΕΥΘΥΝΤΕΩΝ :

“ ΝΕΑ ΖΩΗ ”

ΝΕΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΙ

ΤΟΥ

ΕΤΟΣ Δ΄.

ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΑΡΙΘ. 45

— ΜΑΪΟΣ 1908

ΣΚΛΗΡΟΙ ΚΑΙ ΔΕΙΛΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Ο ΠΙΟ ΤΡΑΝΟΣ ΚΑΗΜΟΣ ΜΟΥ

Τὴν ὥρα τὴν ὑπέριστη πὸν θά τὸ σβῆ τὸ φῶς μου
ἀγάλια ἀγάλια ὁ θάνατος ἓνας θά νὰ εἶναι ἐμένα
ὁ πιὸ τρανὸς καημὸς μου
δὲ θά εἶναι οἱ κούφιοι λογισμοὶ, τὰ χρόνια τὰ χαμένα,
τῆς φτώχειας ἢ ἔγνοια, τοῦ ἔρωτα ἢ ἀκοίμητη λαχτάρα,
μιὰ φλόγα μέσ' στὸ αἷμα μου, προγονικὴ κατάρα,
μήτε ἢ ζωὴ μου ἢ ἀδειανή, συρμένη ἀπ' τὸ μαγνήτη
πάντα τῆς Μούσας, μὴτ' ἐσὸν χιλιάκριβό μου σπῆτι.

Ὁ πιὸ τρανὸς καημὸς μου
θά εἶναι πὼς δὲ δυνήθηκα μ' ἐσὲ νὰ ζήσω, ὦ πλάση
πράσινη, ἀπάνου στὰ βουνά, στὰ πέλαγα, στὰ δάση,
θά εἶναι πὼς δὲ σὲ χάρηκα, σκυφτὸς μέσ' στὰ βιβλία,
ὦ Φύση, ὀλάκαιρη ζωὴ, κι ὀλάκαιρη σοφία!

Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ Η ΛΥΡΑ

Στὴν Κυρία Μ. Γ. Α.

Ἡ ψυχὴ, ποὺ εἶχε κάτι ἀπ' τὸ σκοτάδι
καὶ κάτι ἀπ' τὰ φτερά τὰ λαβωμένα,
πάει μὲ τοὺς ἴσκιους. Ἐφτάσε τὸ βράδι,
ὅλα τὰ πνίγει μέσα του ἕνα ἕνα.

Ἡ ζωντανεύτρα τῆς ιδέας, ἡ λύρα,
(ἔστεκες πάντα Ἐσὺ νὰ τὴ γρικῆσῃς),
τὴ συνεπῆρε, μὴ ρωτᾶς, ποιὰ μοῖρα,
πάει μὲ τὰ ροδοσύγνεφα τῆς δύσης.

— Κράτα τὸ βῆμα σου ἀλαφρὰ, μπροστά της
γυρᾶ ἕναν ἴσκιο ἀπ' τὴ δική σου χάρη·
νὰ φωτίσῃ θὰ ἰδῆς τὸ βράδιασμά της
ἕνα λευκὸ ὑπερούσιο φεγγάρι.

— Στείλε της πέρα ἐκεῖ τὸ περιστέρι,
Καλὴ, τοῦ λογισμοῦ σου, καὶ θὰ γίνουν
ρόδα χνιτᾶ ἀπὸ τῆς Αὐγῆς τὸ χέρι
τὰ σύγνεφα τῆς δύσης ποὺ ἀργοσβύνουν.

16/1/07

ΟΙ ΜΥΓΔΑΛΙΕΣ

Στὴν Κυρία Μ. Γ. Α.

Τῆς μυγδαλιᾶς σου τὸ κλωνάρι,
δροσολουστὸ μέσ' στὸ ποτήρι,
τὸ μοσκοβόλησε καὶ τῶκαμε κηπάρι
γύρω μου τᾶχαρο τὸ μοναστήρι.

Κ' ὕστερα δάσος ἔγινε καὶ τὸ κηπάρι
βαθρὸ καὶ φουντωμένο κι ὅλο μυγδαλιές:
« — Ἀθῶες κοπέλλες τοῦ σκληροῦ πατέρα, τοῦ Γενάρη,
σᾶς κλαίω, λιγόζωες, ὦ νυφοῦλες μυγδαλιές!
Νεκρικὰ θὰ σᾶς γίνουνε σεντόνια
στὰ λιγερά σας τὰ κορμιά τὰ πέπλα τὰ λευκά,
καὶ θὰ σᾶς κάψῃ ἡ παγωνιά,
κι ἄλλη νυφιάτικη στολὴ θὰ πάρετε ἀπ' τὰ χιόνια. — »

Καὶ μ' ἀποκρίθησαν: « — Μὴν κλαῖς τὸ ριζικό μας,
νὰ τὴν ποθῆς τὴ μοῖρα μας καὶ νὰ τὴν τραγουδᾶς.
Χιονάτες κι ἀπὸ τᾶνθισμα κι ἀπὸ τὸ θάνατό μας!
Εἴμαστ' ἐμεῖς τὰ θύματα τῆς ἄγριας Χειμωνιάς.
Αἶμα ζητᾶ βασιλικὸ ἢ δρακόντισσα νὰ πιῇ,
νὰ πέσῃ, νὰποκαρωθῆ, νὰ πιῇ, καὶ νὰ χορτάσῃ,
ὅσο νὰ φτάσῃ ὁ χαλαστής μακριάθε, ὅσο νὰ φτάσῃ
μὲ τὸ γυμνὸ ἡλιοστάλαχτο σπαθί,

« Ὅσο νὰ φτάσῃ ὁ ἥρωας, τὸ ξανθὸ Καλοκαίρι,
κ' ἡ Χειμωνιά νὰ σκοτωθῆ.
Νὰ, βασιλιὰ πατέρα μας, τὸ αἶμα μας· ποιὸς ξέρει
ζωοῦλες, καὶ ποιὸς θάνατους, ποὺ νὰ εἶναι πιὸ ἀκριβοί;
Στῆς θυσίας ἀπάνω τὸ βωμὸ,
στεφανωμένα θύματα γιὰ κάποιον λυτρωμὸ
πεθαίνουμε ἀειπάροθνες μυριανθιστές·
νὰ μᾶς ζηλεύῃς· μὴ μᾶς κλαῖς! » —

Κι ἀπὸ τῆς μυγδαλιᾶς σου τὸ κλωνάρι,
δροσολουστὸ μέσ' στὸ ποτήρι,
βλάστησε τοῦτο τῶναιρο· κ' ἡ ἀρμονικὴ του χάρη
τὸ ἰλάρωσε καὶ τᾶχαρο τὸ μοναστήρι.

23/1/07

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΤΟ ΤΣΑΛΑΠΑΤΗΜΑ

Στὰ 1898 τὸ μᾶθη ἀποσπάσθηκα στὸ 9ο εὐζω-
νικὸ τάγμα. Τοῦτο μαζί μὲ τὸ 3ο Πεζικὸ Σύν-
ταγμα ἔκαναν τὴν πρωτοπορεία τοῦ στρατοῦ
ποῦ θὰ ἔμπαινε γιὰ δευτέρη φορὰ στὴ Θεσσα-
λία. Πήγαμε, θυμᾶμαι, ἀποβραδὸς καὶ στρατο-
πεδέψαμε κάτου ἀπὸ τὴ Μονχλόγκα. Οἱ προ-
φυλακὲς τῶν τούρκων εἶτανε βγαλμένες στὴ
ράχη καὶ κοίταζαν τοὺς ἔλιγμους ποῦ ἔκανε τὸ
σῶμα πρὶν νὰ καταυλισθῆ. Τότε ἄκουσα πίσω
μου μιὰ φωνή:

— Βρὲ τοὺς γουρνομῦτες, φόβο ποῦ μᾶς
ἔχουνε!...

« Ὅλα τὰ περιμένα μὰ ὄχι καὶ τέτοιο λόγο.
Γύρισα ξαφνισμένος κ' εἶδα ἕνα ἔφεδρο δεκανέα
νὰ μὲ κοιτάζῃ καὶ νὰ χαμογελά, σὰ νὰ περιμένε
νὰ τοῦ εἰπῶ—μπράβο σου!

— Ἐκεῖνοι μᾶς φοβᾶντε γιὰ ἐμεῖς ποῦ φύγαμε
σὰ λαγοί; τοῦ εἶπε ἕνα εὐζωνάκι ποῦ ἄναβε
φωτιὰ δέπλα του.

— Μήπως φύγαμε ἀπὸ φόβο· ἴ ἀποκρίθηκε
ὁ δεκανέας. Μᾶς διάταξαν καὶ φύγαμε· ἀλ-
λοιῶς....

Μοῦ ἦρθε νὰ τὸν μπατοῖσω· μὰ βαστάχηκα.
Τὸν καλοκοίταξα μοναχά: Τὸ μάτια του μικρὰ
καὶ παμπόνηρα· τὸ πρόσωπό του μελαχρονὸ
κι ἀνήσυχον· τὰ χεῖλη του φουσκωτὰ, ξανδιάν-
τροπα. Δὲν εἶχαμε μιὰ ὥρα πορεία κ' εἶτανε
σὰ θέ μου καὶ συχώρεσέ με. Εἶχε παραπόδα τὸ
ντουφέκι του καὶ κρεμοῦσε στὴ μπούκα τὸ ξε-
χαρβαλωμένο κορμί του σὰν κουρέλι. « Ὅλοι οἱ
ἄλλοι ἔτρεχαν δῶθε—κεῖθε, πρόσταζαν μάλω-
ναν· χωράτεναν ἢ δουλεύανε· ὅλοι ἔκαναν κατιτὶ
γιὰ τὸν καταυλισμό. Ἐκεῖνος τίποτα μοναχὰ
γύριζε σὰν ἀγρίμι τὰ μάτια του ἀνήσυχον νὰ μὴν
παρατηρηθῆ ἀπὸ κανένα ἀνώτερο. Κατάλαβα
πῶς ἂν ἔλειπα κ' ἐγὼ ὅτι ξαπλωνότανε κατὰ γῆς
τ' ἀνάσκειλα.

— Πῶς δὲν κάνεις τίποτα καὶ σὺ, δεκανέα,
τὸν ρώτησα.

— Τὰ κάνουν οἱ ἄλλοι μ' ἀποκρίθηκα μὲ τὸ
ἴδιο χαμόγελο καὶ τὰ ἴδια πονηρὰ μάτια.

— Μὰ ἂν ἔλεγαν κ' οἱ ἄλλοι τὸ ἴδιο;

— Μὴ δὲν τὸ λένε; Νομίζεις τοῦ λόγου σου
πῶς ὅτι κάνουν τὸ κάνουν μὲ τὴ θέλησή

τους; Μπά; δὲν τὰ καταφέρουν καὶ γιὰ τοῦτο.

Ἔλεγε μεγάλη ἀλήθεια κι ἄρχισα νὰ τὸν προσέχω ἀπὸ τότε. Καὶ δὲ μοῦ εἶτανε δύσκολο. Πῶς τὰ καταφέρνε δὲν ξέρω, μὰ κάθε ὥρα καὶ στιγμή βρισκότανε μπροστά μου. Οἱ σάλπιγγες βαροῦσαν ἐγερτήριο σιωπητήριο φόρτωση-ξεφόρτωση, ἀναφορὰ συσσίτιο ἐκεῖνος πάντα γύρω μου νὰ μὲ κοιτάζῃ στὰ μάτια. Κάθε βράδυ τὴν ὥρα ποῦ ξαπλονοῦνα νὰ κοιμηθῶ κοιτάζοντας τ' ἀστέρια νὰ τὸν ἀποπάνου μου. Ἐφερνε τὸ σέβας βιαστικά κι ἀφρόνιστα σὰ νᾶλεγε μέσα του «μεταξὺ μας τώρα...» ἔπεφτε στανροπόδι χάμον καὶ κόλλαε τὰ μάτια στὸ ταιγάρο μου. Πολλὲς φορὲς τοῦ πρόσφερα τὸν καπνὸ μου. Κάποτε ὅμως ἔκανα πῶς δὲν πρόσεχα ἢ πῶς ξέχασα. Τότε ἔπαιζε τὸ μάτια του ἀπὸ μένα στὸν καπνὸ κι ἀπ' τὸν καπνὸ σὲ μένα. Ἐπειτα ἔπανε τὴν κουβέντα του καὶ ξεροκατάπινε. Ἐγὼ τὸ χαζό. Ἐκεῖνος ἀνυπομονοῦσε ἄρχιζε νὰ στριφογυρίζῃ στὴ θέση του ἔκανε πῶς ξενότανε.

Τέλος πά! κιούτ!... χτυπιότανε στὸ πρόσωπο καὶ στὸ σβέροχο.

— Κουνούπια ἔχει ἀπόψε! ἔλεγε.

— Μπά; ἐγὼ δὲ νοιώθω κανένα.

— Βαστιάς τσιγάρο τοῦ λόγου σου. Μὲ τὸ μπαρτόν.....

Καὶ μὲ τὸ μπαρτόν ἔβλεπες μὰ χερουκλα μαυριδερὴ νὰ πέφτῃ σὰν ὄρνιο στὸ πακέτο μου.

Ἐἴταν ὅμως πολὺ εὐχάριστος στὲς κουβέντες του. Πρὸ πάντων ἅμα διηγότανε σκηνὲς ἀπ' τὸν πόλεμο κατατοῦσε ἀμίμητος. Περιγραφικὸς, φαντασιολόγος, ἀνεκδοτολόγος, παρατηρητικὸς. Σὲ ὅλα εἶπον παρῶν, ὅλα τὰ ξηγοῦσε, γιὰ ὅλα εἶχε τὸ συμπέρασμά του. Τὸν κυρίενε ὅμως τὸ κωμικό. Καὶ στὴν πιὸ θλιβερὴ διήγησή του πέταε ξαφνικά μιά κωμικὴ λεπτομέρεια καὶ τὰ γυρίζε ὅλα στὸ ἀστεῖο. Καὶ τότε δὲ σεβότανε κανένα.

Στρατηγούς, στρατιῶτες δικούς μας, τούρκους τὸν ἑαυτὸ του τὴν πατρίδα ἠθικὲς καὶ δόγματα ὅλα τὰ ἔκανε σκύβαλα. Πολλὲς φορὲς μὲ σκύλιαζε ὁ τρόπος του. Μὰ πρὶν προφτάσω νὰ τὸν παρατηρήσω, πέταε μιά λέξη τόσο ξεσίπωση ποῦ μ' ἀποστόμωνε. Φαῦλος εἶταν, μὰ φαῦλος εὐχάριστος.

— Κι' ὁ παλιόγερος ὁ Μαθουσάλας, νὰ ξέρῃς, δὲν εἶδε στὴ ζωὴ του ὅσα εἶδα ἐγὼ μέσα σ' ἕνα χρόνον· μοῦ εἶπε μιά βραδυνὰ ποῦ στρατοπεδεύαμε στοὺς Μύλους. Τι λὲς, ἀδερφέ! κοιμόμουν καὶ ξύπνησα· εἶδα τὸν ἑαυτὸ μου, μέτρασα τὸ ἀνάστημά μου, γνώρισα τὲς πληγὲς μου. Σοῦ λένε μερικοί: εἰρήνη στοὺς λαούς. Γιατὶ, κύριε; Γιὰ νὰ κἀνῃς τὸ κέφι σου; Ξαπλόσου νὰ κοιμηθῇς γιὰ νὰ ἰδῇς τί γίνεται φύλλοι, κοριοί, ἀρρώστιες, ὅλα τὰ παράσιτα χυμᾶνε ἀπάνου σου. Ἔτσι ἅμα εἰρηνεύουν οἱ λαοὶ τὰ παράσιτα βγαίνουν καὶ τοὺς τρυγᾶνε ἀλύπητα. Ξύπνισαν; τὰ παράσιτα λουφάζουν. Μὰ βλέπουν οἱ λαοὶ τὲς δαγκωματιὲς κι ἂν θέλουν τὲς γιαιτρέουν. Ὅπως θὰ γιαιτρέψουμε κ' ἐμεῖς τώρα τὲς δικὲς μας δαγκωματιὲς. Ἄσε νὰ πάω στὴν Ἀθήνα καὶ θὰ ἰδῇς. Κρήτη σοῦ λένε, Μακεδονία, δὲν ξέρω τί. Τι νὰ τὴν κάμω τὴν Κρήτη καὶ τὴν Μακεδονία ποῦ εἶμαι γιομαῖτος ὄμπνο; Νὰ τίς ὀμπνάσω κ' ἐκεῖνες; Ὅχι καλύτερὰ νὰ γιαιτρενῶ πρώτα. Θὰ πάρω ἕνα σίδερο καντὸ, κόκκινο σίδερο καὶ θὰ τὸ περάσω στὲς πληγὲς μου ἀλύπητα. Τοί... τοί... τὸ σίδερο· κάτον τὰ σάπια κρέατα. Δὲ θὰ κρατήσω τὴ φωτιά μου ἂν δὲν ἰδῶ τὴ ζωντανὴ τὴ σάρκα νὰ σπασταρᾶ. Θὰ μοῦ εἰπῇς: Πρέπει νὰ πᾶς ὡς τὸ κόκκαλο. Θὰ πάω. Ὅχι ὡς τὸ κόκκαλο, ὡς τὸ μεδοῦλι θὰ πάω. Τὴν κακομοῖρα, τὴν Ἑλλάδοῦλα, τὴν πατρίδα μας! Δὲν ξέρεις· τώρα ποῦ τὴ βλέπω εἶσαι πληγασμένη, καταφρονεμένη, ἐτοιμοθάνατη, τὴν ἀγαπάω περισσότερο. Λόγω τιμῆς τὴν ἀγαπάω περισσότερο. Τοῦ λόγου σου δὲ γνώρισες παιδιὰ νὰ καταλάβῃς. Πρῶτα μένα γιὰ νὰ μάθῃς τὴν καῦλα τους. Μὰ πιὸ πολὺ λατράω ἐκεῖνο τὸ μικρὸ τ' ἀρρωστιάριζο. Ὁ πόνος του μὲ σφάζει. Μωρὲ ζήτ' ὁ πόλεμος κι ὁ Ζηροός.

Τοῦ λόγου σου ἔκαμες σὲ καράβια καὶ ξέρεις. Ὅσο ἔχει καλὸ τὸν καιρὸ ἕνα καράβι, πάει τὸ δρόμο του. Καλὰ-κακὰ κυβερνιέται, πάει τὸ δρόμο του. Μὰ ἦρθε ἄξαφνα φουρτοῦνα, κόπηκε τόνα σκονι, ἔσπασ' ἕνα πιάνο στὸ μαγειριό; βλαστήματα. Δὲ γνωρίζει τὸ σκνλι τὸν ἀφέντη του. Ἔτσι ἔγινε καὶ στὸ κράτος. Ὅσο εἶχαμε ἡσυχία κοντιὰ στραβὰ ταξειδεύαμε. ἦρθε ὁ πόλεμος καὶ τᾶκαμε σαλάτα. Ξέρεις πῶς μοῦ φάνηκε; Σὰ νὰ πῆρα ὅλα τὰξιώματα, νὰ τᾶκλει-

σα σὲ μιά σφαῖρα γνάληνη καὶ νὰ κύλησα τὴ σφαῖρα πέρα-δῶθε. Τι θὰ ἰδῇς; φύρδη-μύρδη ὅλα. Ἀξίεις τ' ἀνάσκελα, πατριωτισμοὺς κουρδουκέφαλα, παληκαριὲς, μυαλά, φιλοτιμο, παράδοση, πόζες κατὰ διαβόλου. Ὅλα τέλος θὰ τὰ ἰδῇς μὰ κανένα στὴ θέση του.

Μὰ ἐκεῖνο ποῦ μοῦ ἔκαμε τὴν πιὸ μεγάλη ἐντύπωση εἶταν στὸ τέλος. Τὸ βάστηξε, θαρρεῖς, ὁ τρισκατάρτος γιὰ νὰ ρεξιλέγη τὰ πάντα. Δὲ θὰ τὸ ξεχάσω ποτέ μου. Εἴμαστε κατὰ τὴν Ἀντινίτσα καὶ φύγαμε στὴν πρώτη τουφεκιά. Εἴμαστε τὸ τέταρτο σύνταγμα καὶ τὸ εὐζωνικό. Ὅχι τουφεκιά, τουφεκιά δὲ μᾶς οἴζανε-γιατὶ νὰ χαλάσουν τὴ ριζιά τους; Τοὺς ἴδαμε μοναχὰ καὶ τὸ βάλαμε στὰ πόδια. Ὅχι, φέματά· γιατί νὰ εἰπῶ φέματα; δὲν τοὺς ἴδαμε τοὺς ἴδιους. Μιά φορὰ τοὺς εἶδα στὴ Μελοῦνα, τὴ Μελοῦνα τὴν ἄμμη! Τί διάβολο τὴν ἤθελαν τὴ Μελοῦνα καὶ τὴν ἔβαναν στὸ σύνορό μας; Δὲν τοὺς τὴν ἔδιαν ἀπὸ τότε τῶν τουρκῶν νὰ μὴν ἔχουμε σκοτοῦρες!

Ὡς τόσο πολεμήσαμε καλὰ ἐκεῖ. Ὅχι νὰ τὸ παινευτῶ πολεμήσαμε καλὰ! τοὺς εἶδα τοὺς γουρνομύτες, νά, ἔτσι, πρόσωπο μὲ πρόσωπο, ἦρθαμε στὰ χέρια. Μωρὲ ἔδωκα λογγές! ἔδωκα λογγές! ν' ἀγιάσουν τὰ χέρια μου. Καὶ μὲ κοίταζαν, οἱ δόλιοι, μὲ κοίταζαν ποῦ τοὺς σοῦβλιζα, σὰ νὰ μοῦ λέγανε: κάμε νισάφι ἦρωα, κάμε νισάφι! δὲ φταῖμε μεις, μπάρμπα!..... Μὰ ποῦ ἐγὼ! Ὅσο ἔκανα κάτον κι ἀγνάντενα τὴν Ἀλασσῶνα, σὰ νύφη ξαπλωμένη, δὸς του μπηχτές. Καρτέρει κ' ἔφτασα, τῆς φώναξα. Μιά μπεοποῦλα θέλω, μιά σουλτάνα γιὰ τὸ κρεββάτι μου. Κι ἂ δὲν εἶνε σουλτάνα ἄς εἶνε χριστιανή· δὲ μὲ μέλλει.... Κολύμησα στὸ αἶμα, τέλειωσε....

Μὰ τώρα στὴν Ἀντινίτσα δὲν τοὺς ἴδαμε καῦμένη, κουρελοῦ, ἀλήθεια· δὲν τοὺς ἴδαμε. Τὰ φέσια τους μονάχα σὰν παπαροῦνες στὸν κάμπο, τὰ φέσια τους ἴδαμε κι ὅπου φύγη-φύγη. Νέφτη μᾶς βάλανε! φτάσαμε στὴν Ταράτσα καὶ χοθήκαμε κατὰ τὴ Λαμία· χοθήκαμε γοργοπόταμο. Καὶ τοῦ κλαριοῦ τὸ τίναγμα καὶ κείνο μᾶς τρόμαξε. Ροβόλαγαν μαζί ἐνζῶνοι καὶ φαντάροι κάρρα, μουλάρια, ἄλογα, πυρόβολα ὅλα σκιαγμένα. Ἡ ψυχὴ στὰ δόντια, στὴ φτέρνα τὸ φιλοτιμο. Κάπον ἔπεφτε μιά μπαταριά. Κάποια σάλπιγγα ἠχολογοῦσε: τατά!... τατά!... Πῆρ ὀμαδό!

Μὰ ποιὸς ἄκουε, ποιὸς νὰ γυρίσῃ πίσω του; Ὅλοι θέλαμε νὰ φύγουν ἀπ' τὰ μάτια μας τὰ κόκκινα τὰ φέσια. Ὅξω, διάολε!

Ἔτσι φτάσαμε στὸ δρόμο τὸν ἀμαξητό. Μὰ ἐκεῖ στόπ! Ἐνα πυρόβολο καρφώθηκε στὴν ἄκρη κ' ἔφραξε τὸ δρόμο. Οἱ πυροβολητὲς πηδήσανε κάτον καὶ σκορπίσανε δῶθε-κεῖθε. Οἱ ἐλάτες χτύπησαν δύο-τρεῖς φορὲς τὰ μουλάρια γιὰ νὰ τὸ ξεκολλήσουν· μὰ σὰν εἶδαν τὸ ἀδύνατο ἔκοψαν τὰ λουριά, καβάλησαν κ' ἔφυγαν. Ἐφτασε κείνη τὴ στιγμή κι ὁ ἀξιωματικὸς, σ' ἀφροσμένο του ἄλογο, ἕνας ἀνθυπολοχαγὸς-παιδί ἀμούστακο ἔβρισε, βλαστήμησε τοὺς ἐλάτες, ἔπειτα σκαλιὰ τ' ἄλόγου καὶ πάει κ' ἐκεῖνος κατὰ τὴν πόλη. Ἀπὸ μᾶς ἄλλοι καβάλησαν τὸ κανόνι καὶ πέρασσαν, ἄλλοι οἰχτήκαν στὰ σπαρτά· ἕνας πίσω τοῦ ἄλλου ἕνας ἀπ' ἀπὸ τὸν ἄλλον. Κ' ἢ σάλπιγγα πίσω μας ἠχολογοῦσε τατά!... τατά!... σὰ νᾶλεγε: παιδιὰ ποῦ πάτε!... ποῦ πάτε!... Καὶ τὸ κανόνι βρόνταε, βρόνταε δυνατὰ: ἄπ σᾶς ἔφαγα!.....

Ἄξαφνα στὸ κλῶσμα τοῦ δρόμου φάνηκε μπροστὰ ἕνα γέροντας. Μὰ τί γέροντας· στητὸς σὰ ριξιμὸ λιθάρι. Κι ἀπάνω στὴν κορφή του χιόνι-χιόνι τὰ μαλλιά! φάντασμα εἶταν, ἀνθρώπος σωστός εἶταν, δὲ μποροῦ νὰ εἰπῶ φουστανέλα φοροῦσε· φουστέκια στανροπτά· χρόνια πολλὰ στὴ ράχη του· περηφάνεια στὸ μέτωπό του.

— Πίσω, παιδιὰ, πίσω γιὰ ὄνομα θεοῦ! φώναξε σφίγγοντας τὸ γκοῦ του.

Σταθήκαμε δύο τρεῖς μοναχὰ πετάχτηκαν πλαγιαστά, σὰν τοὺς λαγούς ἀπ' τὴ φτέρη καὶ τοῦδοκαν. Οἱ ἄλλοι σταθήκαμε καὶ τὸν κοιτάζαμε κομπιασμένοι.

— Κ' ἐγὼ μαζί σας, παιδιὰ! ἔλεγε ὁ γέροντας-καὶ τὰ δόλια μάτια του δακρῶζανε-κ' ἐγὼ ποῦ προπε τώρα νὰ κοιμᾶμαι ἀξύπνητα, ξύπνησα στὴ ντροπὴ σας. Πᾶμε, κ' μαζί θὰ πολεμήσουμε. Ὅλα χάνονται σήμερα, ὅλα ντροπιάζονται. Πᾶμε κ' ἐμεῖς νὰ χαθοῦμε!...

Μὰ τὴν ἀλήθεια σοῦ λέω· τὰ λόγια του μ' ἄγγιξαν στὴν καρδιά. Ἦθελα νὰ γυρίσω πίσω, νὰ πολεμήσω, νὰ σκοτωθῶ. Δὲν ἤθελα νὰ φύγω πιὰ, δὲν ἤθελα...

— Ἔτσι, ἔ; πετιέται κάποιος καὶ τοῦ λέει ἀναμπουχικά.

— "Ετσι, ναι! φωνάζει ὁ γέροντας ἄγρια—
κ' ἔτρεμε σύγκορμος. Γυρίστε πίσω σὰς λέω!
Κ' οἱ τοῦρκοι ἄνθρωποι εἶνε, κρέας ἔχουνε.
Πᾶμε σὰς λέω, πᾶμε!

— Σύρε μοναχός σου.

Λακκίσανε πάλε δύο τρεῖς· ἄλλοι τ' ἄνοιξαν
τόπο νὰ περάσῃ. Μὰ ἐκεῖνος ἀντὶ νὰ περάσῃ
ἄναψε. Μᾶς ἔβρισε, σήκωσε τὸ ντουφέκι κατα-
πάνου μας.

— Κανείς μὴν κουνηθῆ! πρόσταξε ἀγκομα-
χόντας.

"Εκείνη τὴν ὥρα-στ' ὀρκίζουμαι-εἶδα πολλοὺς,
μὰ πολλοὺς νὰ μὴν ξέρουν τί θέλουν· δίσταζε
ἡ ψυχὴ τους. Μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἀκούστηκε
μία ὀμβροντία κανονιοῦ: ντάμ! ντάμ!... Καὶ
μὲ τὴν ὀμβροντία ἕνα ρέκασμα καὶ ποδοβολή
καὶ σάλαγες. Μᾶς ἔσπρωξαν, μᾶς πάτησαν, μᾶς
ἔρριξαν πέρα-δῶθε. Πέρασαν πυρόβολα, κάρρα,
μουλάρια, ἄλογα, ἐδζῶνοι καὶ φαντάροι, σαρώ-
σανε τὸν δρόμο.

Μὲ σάρωσαν καὶ μένα, μ' ἔρριξαν σ' ἕναν
τράφο· ψηλὸς ὁ τράφος καὶ χτύπησα. "Εμεινα
ξερός κάπου μισὴ ὥρα. "Αμα συνῆρθα κ' ἔκαμα
νὰ σηκωθῶ, ἔνοιωσα τὸ πόδι μου βαρὺ-μολύβι.
«Αἰ, Γιωργοῦλα μου, εἶπα μέσα μου· ζωὴ στὰ
μουλάρια σου! Κάποιο πυρόβολο μοῦ τῶκοφε

τὸ πόδι». "Επειτα βεβαιώθηκα πῶς εἶτανε
στραγγούλισμα. Καλὰ, εἶπα δὲ χαλάει ὁ διάβο-
λος τὴ φωλιά του. Σηκώθηκα ὀπως-ὀπως, σκά-
λωσα μὲ χέρια καὶ μὲ πόδια στὸ δρόμο. Τὸ
λεφοῦσι πέραγε ἀκόμη. Μάνα μου τ' εἶταν
ἐκεῖνο! οὔτε στὸν δαχτύλο σου νὰ τὸ ἰδῆς. Μωρὸ σὲ
τέτοιω χάλι βρισκόμουν κ' ἐγώ; σκέφτηκα. Καὶ
μ' ἔπιασαν τὰ γέλοια· μὰ τὸ σταυρὸ σου λέω μ'
ἔπιασαν τὰ γέλοια. Μωρὲ, πῶς καταντᾷ ὁ
μαῦρος ἄνθρωπος! Ριπιτὶ σωστό! Τοῦλάχιστο
ἐμεῖς τὸ δείξαμε στὴ Μελούνα. "Ηρθαμε στὰ
χέρια· ἔδωκα λογχές! ἔδωκα λογχές!... "Ας εἶνε
κάτω παραπέρα· τί νὰ ἰδῶ; Τὸ γέροντα τὸ
φουστανελά ποῦ ἤθελε νὰ μᾶς γυρίσῃ στοὺς
τούρκους. Κοίτονταν μέσα στὸν κουρνιαχτὸ
κάταματωμένος, πατημένος, ἀγνώριστος. "Ολος
ὁ στρατὸς πέρασε ἀπὸ πάνου του καὶ τὸν ἔκαμε
λυῶμα. Νᾶβλεπες τ' ἄσπρα του μαλλιὰ ζυμω-
μένα μὲ τὸ αἷμα καὶ τὸν κουρνιαχτὸ τί ἄσχημα
ποῦ εἶταν. Σὰν τράγος σφαγμένος, χαχά! Καὶ
τὰ μάτια του, πεταμένα σὰν ἀγὰ, ἔβλεπαν τὸ
λεφοῦσι κὶ ἀποροῦσαν ἀκόμη. Τσαλαπατημένος
κὶ ἀποροῦσε, ἀκοῦς! Δὲ σήκωνε τὰ δόλια του
τὰ χέρια καὶ νὰ μᾶς δώκῃ: νὰ τε, παλιόσκυλα!
νὰ τε! νὰ τε! χαχαχά!... κοπρίτες! παλιόσκυλα!
χαχαχά!...»

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΤΑ ΡΟΔΙΝ' ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑ*

— Δὲ θὰ φέρετε καὶ καμμιά γύρα, παι-
δικά; Τί κάθεσθε;

"Εσηκώθη, καὶ μὲ τὴν ἀριστερὰν προσέφερε
τὸ μανδήλιον εἰς τὴν Νύφην.

— "Εγὼ θὰ τὴν βγάλω στὸν κάβο πρῶτα-
πρῶτα, εἶπεν.

"Η Κρατῆρα, κάτω νεύουσα, ἀνωρθώθη μη-
χανικῶς καὶ τὸν ἠκολούθησεν. "Ο γέρον ἤρχισε
νὰ μέλητη παλαιὸν αἰπολικὸν ἄσμα.

Τσόμπανος ἐλάλησε·

Βασιλοπούλα τᾶκουσε...

(Καὶ ἡ βασιλοπούλα ἠρωτεύθη, ἐννοεῖται,
τὸν βοσκὸν, μαγευθεῖσα ἀπὸ τὴν γλυκύαλον
μολπὴν του.)

Καὶ ὁ γέρον ἐξηκολούθησεν ἐπὶ ὥραν πολλὴν
νὰ ὀδηγῆ ἀκμαῖος τὸν χορὸν.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Α'.

"Ο "Αγάλλος εἶχεν ἀποκοιμηθῆ, κατὰ τὴν
διάρκειαν τῆς μακρᾶς ταύτης ἱστορίας τοῦ Στα-
μάτη, καὶ δι' ἐλαφροῦ ροχαλισμοῦ, ὡς δι' ὑπο-
κρούσματος, συνώδευε τὴν διήγησιν.

"Ο Πατσοστάθης, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ τρί-
του προσώπου, ἀπαθῆς καὶ χωρὶς νὰ κωτᾶζῃ
τὸν ἀφηγητὴν, ἤκουε τὴν ἱστορίαν, μόνον δὲ
ἄπαξ, καθ' ὅλον τὸ διάστημα—ὅταν ἔφθασεν ὁ
Σταμάτης εἰς τὴν ἐξιστόρησιν αὐτοῦ τοῦ γά-
μου—τὸν ἤκουσα νὰ υποψιθυρίζῃ ἀντὶ παντὸς
ἄλλου σχολίου, μίαν δημώδη παροιμίαν· "Α κ ο υ
τ α, σ α κ κ ἰ δ ε μ ἔ ν ο...

"Οσον τὸ κατ' ἐμὲ, ἐπειδὴ ὁ εἷς τῶν ἀκροα-
τῶν ἐκοιμάτο, καὶ ὁ ἄλλος δὲν ἐδείκνυε νὰ ἐνδι-
αφέρεται, ἐδέησε νὰ φορτωθῶ τὸ μέρος τοῦ
προσεκτικῶ ἀκροατοῦ, ἂν καὶ, ὡς εἶκος, ἤμην
πλέον κουρασμένος ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἄλλους, καὶ
νὰ παρακολουθῶ τὴν ἀφήγησιν μὲ τὰ ὄμματα,
ἂν ὄχι μὲ τὰ ὦτα.

Τέλος, περὶ τὸ λυκαυγές, ὅταν ἐτελείωσεν ἡ
διήγησις, μὲ κατέλαβε βραχὺς ὕπνος. "Οταν ἐξυ-
πνησα, ὁ ἥλιος ἦτον δύο κοντάρια ὑψηλά. Μό-
νος ὁ Σταμάτης εὐρίσκετο πλησίον μου, εἰς τὸ

στόμιον τοῦ σπηλαίου, ἀσχολούμενος νὰ ἐπιδιορ-
θώσῃ ἀλιευτικά τινα σύνεργα.

— Καλημεροῦδά σου, εἶπε. Θέλεις καφέ; ρακί;

— "Ο, τ' εἶνε.

— Θὰ πᾶμε τὸ βράδυ στὸ πυροφάνι, μὲ
τὸν "Αγάλλο. "Ελπίζω, δὲν θὰ μᾶς φύγῃς... "Αν
θελήσῃς νὰ μᾶς συνοδεύσῃς, θὰ διασκεδάσῃς
πολύ.

— Εὐχαριστῶ.

— "Ο Πατσοστάθης ἐπῆγε στὸ χωριὸ σύν-
ταγα, ὅταν σὲ εἶχε πάρη ὁ ὕπνος. Τοῦ ἔδωκα
ἐντολὴν νὰ πῆ εἶδῃσιν στὸ σπίτι, πῶς εἶσαι
καλὰ, κ' εὐρίσκεισαι μαζί μας.

Δι' ὅλα, βλέπεις, ἐφρόντισα.

— "Αξίος ὁ μισθός σου.

— "Ο "Αγάλλος ἐπῆγε πρὸς τὸ παρὸν στὸν
μύλο, γιὰ νὰ βγάλῃ μιὰ ἀλεσιά. Τὸ ἐξάμ θὰ
μᾶς τὸ φέρῃ ἐδῶ, νὰ μᾶς ζυμώσῃ πῆττα. Εἶνε
πολύ ἐπιδέξιος, ἀπὸ τὸν καιρὸν ποῦ ἦτον παιδί.
Τὸν εἶχε ἀναθρέψῃ σὰν κορίτσι ἡ γορὰ "Αγά-
λαινα. "Ο Πατσοστάθης, ὅπου εἶνε, τώρα-τόρα
θὰ φανῆ, νὰ μᾶς φέρῃ καὶ γλωρὴ μυζήθρα. Δὲν
τῶχει γιὰ τίποτε νὰ θυσιάσῃ κ' ἕνα κατσίκι
πρὸς χάριν μας. "Ελπίζω ὅτι θὰ γευθοῦμε θαν-
μάσιο κοκορέτσι.

— "Αλλάβερσιν' (ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ).

* "Ιδε σελίδα 784.

— Πιὲ τὸν καφέ σου, καὶ νὰ τραβήξῃς καὶ μία τσιπουριά μὲ τὸ παγούρι, ποῦ τὸ ἔχω στὴν βρύσι γιὰ νὰ κρυώσῃ. Εἶνε θεῖον πρᾶγμα. Σ' ἀρέσει τὸ μελόρρακο;

— Δηλαδή, ρακὶ ἀπὸ μέλι;

— Ναί.

— Προτιμῶ τὸ καθαυτό, τὸ σταφυλόρρακο.

— Νᾶν' εὐλογημένο.

Ὁ Σταμάτης εἶχε ποτε ἓνα πρὸς πατρὸς θεῖον, παπᾶ-Διονύσιον, ὅστις ἦτο μέγας καὶ πολὺς, Προηγούμενος εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Δοχειαρίου, εἰς Ἅγιον Ὅρος. Ἐκ στόματος τοῦ μακαρίτου ἐκεῖνου, κατελθόντος ποτὲ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν συγγενῶν του, καταλύσαντος εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν, ὁ κοσμογυρισμένος τώρα νέος ἐνθυμεῖτο ἀκόμη ὅσας εἶχεν ἀκούσει ὀλίγας φράσεις καλογηρικᾶς.—"ὦ! ποῖος ἠδύνατο νὰ προσῆδη ὅτι αἱ μικραὶ αὐταὶ ἀναμνήσεις ἔμελλον νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὸ τέλος ὡς κλωστή λεπτή καὶ στερεὰ, διὰ νὰ ὀδηγήσουν τὸν πολυπαθῆ καὶ πολυπλάνητον ναυτικὸν ἔξω τοῦ ματαίου κόσμου!

Ἐπῆγε κάτω πρὸς τὴν βρύσιν, εἰς τὸ μικρὸν ρεῦμα τὸ ἐκβάλλον εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς τὸν πυθμένα τῆς στενῆς κοιλάδος. Μετὰ δύο λεπτὰ ἐπέστρεψε καὶ μοὶ προσέφερε τὸ παγούρι. Ἦτο φυσικὸν πλατὺ στόμα μεγάλης καραβίδος, τεχνουργημένον μὲ στόμιον καὶ κοιλίον ἐκ μετᾶλλον.

Ἐσηκώθη, αἰσθανθεὶς ῥώμην τινὰ, κ' ἔφερα ὀλίγους γύρους περὶ τὸν αἰγιαλὸν, καὶ τὴν μικρὰν κοιλάδα, βλέπων πόσον ἡ ζωὴ ἦτο γλυκεῖα, εἰς τὰ ὠραῖα, τὰ ἔρημ' ἀκρογᾶλια τῆς πτωχῆς νήσου μου. Αὖρα ἐφύσα εἰς τοὺς θάμινους τοὺς μυρωμένους, τὸ κῦμα ἔπαιζε μαλακὰ εἰς τὴν ἄμμον, ἢ ἔπληττε μὲ φλοῖσβον τοὺς χαμηλοὺς βράχους, στρουθία ἐκελαδοῦσαν εἰς τὰ δένδρα, καὶ τρυγόνια ἐρημικὰ ἔφευγον μὲ ταχὺν θροῦν ἀνάμεσα εἰς τὰς πυκνὰς λόχμας. Μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, μ' ἔκραξεν ὁ Ἀταίριαστος.

— Μᾶς ἦρθε, εἶπεν, ἡ μυζήθρα, μυροδάτη ἀχνιστή. Τὴν ἔφερε πεσκέσι τὸ Ξενιῶ, ἡ μικρὴ τσοῦπα τοῦ Πατσοστάθῃ. Ὅστερ' ἀπὸ λίγο θᾶρθη, λέει, ὁ ἀφέντης της—δηλαδή ὁ πατέρας της, ἂν ἔχῃς ξεχάσει τὴν γλώσσά μας, ἢ ἂν δὲν τὴν ἔμαθες ποτὲ καλὰ—νὰ μᾶς φέρῃ, λέει, τὸ

κοκορέτσι, ψημένο, ἔτοιμο. Ὅσον διὰ τὰ δύο μπούτια θὰ μᾶς τὰ φέρῃ. λέει, ὠμὰ, γιὰ νὰ τὰ ψήσουμε ἀργότερα ἔδῳ.

— Μπερεκέτβερσιν, (ὁ Θεὸς νὰ τὰ πληθύνῃ.)

— Τὸ ἄλλο τὸ μισὸ κατόκι, τὸ ἐκράτησε, λέει, γιὰ τὴν φαμίλιάν του, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς κ' ὁ Δήμαρχος—ἐπειδὴ θὰ μᾶς ἦτον πολὺ νὰ μᾶς τὸ ἔφερνε ὄλο, ἑπτὰ ὀκάδες πρᾶμμα... Τώρα θὰ μᾶς ἔρθῃ κ' ὁ Ἀγάλλος, νὰ μᾶς ζυμώσῃ τὴν πῆττα. Σ' ἀρέσει ἢ τυρόπηττα μὲ χλωρὸ τυρὶ καὶ μὲ δέκα αυγά;

— Βεβαίως.

— Καὶ πάλι τὰ δύο μπούτια, ὁ ἴδιος ὁ Στάθης θὰ μᾶς τὰ ψήσῃ ἔδῳ, γιὰ νὰ ἔχουμε νὰ δειλνίσουμε. Θὰ λάβουμε καιρὸ νὰ σοῦ διηγηθῶ καὶ «τὸ ἐπίλοιπα τῆς ἀναγνώσεως.»

— Ἔχει καὶ συνέχειαν ἡ ἱστορία;

— Πῶς! Μήπως βαρύνεσαι ν' ἀκούῃς;

— Ὅπως.

— Τὸ βράδν, θὰ πᾶμε μὲ τὴν βάρκα νὰ γιαιέψουμε... Θὰ εἶνε ἀπόλαυσις διὰ σὲ τὸ μελαγχολικὸ καὶ γλυκὺ πυροφάνι.

— Τίς οἶδε;

B.

— Δέ μου λές, Στάθῃ, εἶπεν ὁ Σταμάτης, ἀφοῦ ἐφάγαμεν τὸ κοκορέτσι, κ' ἐδευτερώσαμεν κ' ἐτρισεύσαμεν τοὺς γύρους τοῦ παγουρίου εἰς τὸ μέσον τῆς συντροφιᾶς μας. Ὁ Ἀγάλλος πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἔλθῃ ἀπὸ τὸν μύλον, καὶ ὁ Πατσοστάθῃς εἶχε φθάσει φέρων ἐντὸς τοῦ τορβᾶ τὸ ἡμισυ τοῦ ἐριφίου μετὰ τῆς κεφαλῆς. Ἡ μικρὴ Ξενιῶ ἐκάθητο χαριτωμένη μὲ τὸ φρουστανάκι της τὸ κόκκινον, παρὰ τὴν ῥίζαν σχοίνου, βλέπουσα πρὸς τὸν αἰγιαλὸν, ἀλλὰ στρέφουσα πλαγίως τὴν κατατομὴν μὲ τὸν γλωμὸν νευρώδη λαϊμόν της πρὸς τὸν Ἀγάλλον, τὸν ὁποῖον δὲν ἐχόρταινε νὰ θαναμάξῃ, καὶ εὐλόγως δὲν εἶχεν ἰδεῖ ποτέ της ὠραῖον ψαρομάλλην ἄνδρα, ξυραφισμένον, ροδοκόκκινον, μὲ βελούδινον κούκκον, καὶ μὲ ὑψηλὰ ὑποδήματα ὑπεράνω τοῦ γόνατος φθάνοντα.

— Δέν μου λές, Στάθῃ, πῶς τὰ κατάφερες στὴν Χαλκίδα, μὲ τῆς μάγισσες, Ἐβραϊσσοὺς καὶ Τούρκισσοὺς, ὅταν ἐπήγαινες πεζὸς ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Ἄννα—ἀπ' τὸν Ἀϊ-Βασίλη ἢ ἀπ' τὸν

Κοτσικᾶ, καὶ τοὺς ἐκουβαλοῦσες πεσκέσια, γιὰ νὰ σοῦ χαλάσουν τὰ μάγια; Θὰ σοῦ κόστισαν πολλὰ ὅλες ἡ ἐπιχειρήσεις αὐτές. Κι' ὡς πόσα ταξείδια νὰ ἔκαμες;

Ὁ Πατσοστάθῃς ἐμειδίασε πικρῶς, κ' ἐβράδυνε ν' ἀπαντήσῃ.

— Μὴν ἐνοχλῆς τὸν ἄνθρωπον, Σταμάτη, εἶπα ἐγώ.

— Τὰ ὅσα ἔπαθε εἶνε ἀνεκδιήγητα, εἶπεν ὁ Σταμάτης, χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν παραίνεσίν μου.

— Ἐπαθα τάπαθα, εἶπε μετὰ στεναγμοῦ ὁ βοσκός. Τὸ κεφάλι μου τὰ φταίει ὄλα. Τ' ἤθελα τί γύρευα ἐγὼ νὰ μπλέξω ἀπὸ ἐξαρχῆς μὲ μάγισσες; Ὁ Γεραμπῆς τὰ ξέρει αὐτὰ (ἔδειξε τὸν οὐρανὸν νεύσας μὲ τὰς ὀφρῦς καὶ ἀνατείνας τὸ μέτωπον.) Εἶνε τὰ γραφτὰ τῆς μοίρας. Τὸ τί εἶνε γραφτὸ τ' ἀνθρώπου, δὲν μπορεῖ νὰ γλυτώσῃ κανεὶς ἀπ' αὐτό. Ὅσοτόσο ἄμα μπλέξῃ κανεὶς, πῶς νὰ κάμῃ; Ζορ-ζορνά, πρέπει νὰ λιβανίσῃ τὸν τρισκατάρατο. Ἡ ἴδιες ὁποῦ φτιάνουν τὰ μάγια, ἢ ἴδιες μποροῦν καὶ νὰ τὰ χαλάσουν. Καλὸς Χριστιανὸς δὲν ἀνακατεύεται ἔς αὐτὲς τῆς δουλειᾶς. *Τὰ ὕφωνα τὸ ἁμαρτίας θάνατος.*

— Τί λογιῆς μπλέξιμο εἶχες κάμῃ ἐσὺ Στάθῃ; ἠρώτησεν ὁ Ἀγάλλος.

— Θέλει νὰ πῆ γιὰ τὴν πεθερά του καὶ τὴν κουνιάδα του, πῶς τοῦ ἔκαμαν μάγια διὰ νὰ τὸν πανθρέψουν, εἶπεν ὁ Σταμάτης.

— Ἄ, λοιπὸν, μὲ τὰ μάγια σ' ἔκατάφεραν; εἶπε γελῶν ὁ Ἀγάλλος.

— Μὲ τὰ μάγια ξερ, ἀπήντησεν ὁ Στάθῃς.

— Καὶ χωρὶς τὰ μάγια, πάλιν δὲν θὰ πανθρευόσουν;

— Δὲν ἤμουν ἐγὼ γιὰ νὰ μπῶ στὸν κόσμον, ἤμουν γιὰ νὰ καλογηρέψω, εἶπεν ὁ Στάθῃς.

— Εἶχες κανένα τάξιμο;

— Πρὶν γεννηθῶ, μὲ εἶδε στὸν ὕπνο της, ὄντας μὲ εἶχε στὴν κοιλιὰ ἡ μάννα μου.

— Σὰν τί σὲ εἶδε;

— Εἶδε πῶς ἔμελλε νὰ γεννοβολήσῃ ἓναν τράγο μαῦρον, κατάμαυρον, μὲ μακρὰ μαλλιά καὶ μακρὰ γένεια. Κι' ὅταν μὲ ἐσπαργάνωσε, τὴν πρώτη βραδεία, τῆς φάνηκε πῶς ἦρθε στὸν ὕπνο της ὁ πάτερ-Σισώνης, ἀπ' τὸ μοναστήρι, κ' ἐπῆρεν ἀπ' τὸ μανδρὶ τὴν μεγάλη ψαλίδα,

ὁποῦ κούρευεν ὁ ἀφέντης μου τὰ γίδια, καὶ μ' ἐκούρευε.

Ἡ μικρὴ Ξενιῶ ἔσκυψε τὸ πρόσωπον στὴν ποδιά της, διὰ νὰ κρύψῃ τὰ γέλοια της, ἅμα ἤκουσε τὰ λόγι' αὐτὰ τοῦ πατρὸς της, ἀλλὰ μικρὸς κρυστάλλινος ἤχος τὴν ἐπρόδωσεν. Ὁ ἀφέντης της ἐστράφη πρὸς αὐτὴν, καὶ τῆς εἶπεν αὐστηρῶς.

— Σύρε κάτω στὸ ρέμμα, Ξενιῶ, νὰ παίξῃς. Θὰ βρῆς καὶ καβουράκια ποῦ βόσκουν μέσ' τὴν ἄμμο τοῦ ρυακιοῦ.

Ἡ Ξενιῶ ὑπήκουσε, χωρὶς νὰ δεῖξῃ τὴν ἐλαχίστην δυσθυμίαν.

— Λοιπὸν, δὲν μᾶς εἶπες, ἐπανέλαβεν ὁ Σταμάτης, ὡς πόσα ταξείδια ἔκαμες μετὰ τὴν Χαλκίδα, πόσες μυζήθρες καὶ πόσα τυριά καὶ βούτυρα ἐκουβάλησες, κ' ἂν εἶχες καὶ τίποτε σκουρολίρες παραχωμένους πουθενά... εἶχαν τύχη νὰ τῆς φάγουν ἢ Ἐβραιοπούλες κ' ἢ Χανούμισες... Αὐτὲς βέβαια, δὲν ἐπροσκυνοῦσαν κούτσουρα... ὅπως λέγει ἡ παροιμία.

— Εἶχα ἀκουστά μου, ἤρχισεν ὁ Πατσοστάθῃς, πῶς αὐτὲς ἢ ἄπιστες εἶνε πολὺ μαστόρισσες στὰ μάγια, γιὰ νὰ τὰ λύνουν καὶ νὰ τὰ δένουν... Τὸν τουρβᾶ στὸν ὄμο ἐγὼ, καὶ μάρκα στοῦ Παϊκέλα... Ἔτσι τὸν ἔλεγαν, θαρρῶ, τὸν καραβοκύρη, ὁποῦχε τὸ ταχύπλο, γιὰ τὴν Ἁγίαν Ἄννα, πέρα (ἔδειξε πρὸς νότον). Φτιάνουμε στὸ Γριπωνήσι, ἀρωτῶ ποῦθε πάει ὁ δρόμος γιὰ τὴν Ἐγριπο. Μοῦπαν πῶς εἶνε δεκαπέντε ὥρες δρόμος. Ἐγὼ τὸ πῆρα, θαρρῶ, τὴν πρώτη φορά, γιὰ ὄχτῳ ὥρες. Τὴν δεύτερη καὶ τὴν τρίτη φορά θὰ ἔκαμα ὡς ἐννιά-δέκα ὥρες κάπου ἐμποδίσθηκα κ' ἀργοπόρησα.

— Εἶνε φοβερὸς στὰ πόδια, μοῦ εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ ὁ Ἀταίριαστος.

— Τὸ πιστεύω.

Ἐκύτταξα τὴν ἰσχνότητα, τὸ μελαψὸν, καὶ τὸ νευρῶδες τῶν μελῶν τοῦ πεντηκοντούτου βοσκοῦ, καὶ εἶχον ἰδεῖ ἐν μικρῷ τὴν εὐκνησίαν του.

— Τί λογιῆς ἐμπόδια ἦρες; ἠρώτησεν ὁ Σταμάτης.

— Κάτι γυφτοχαρτζῆδες, ποῦ τοὺς λέγανε τὸν παλῆον καιρὸ, κάτι ταχτικοὶ, δασοφύλακοι, καὶ τέτοιοι, ἤθελαν νὰ μοῦ κάμουν τὸν ἄγριο, πῶς δὲν ἦτον τάχα ταχτικὸ τὸ διαβατήρι μου.

Τοὺς ἐφίλειπα μυζήθρα, καὶ μ' ἄφησαν ἐλεύθερο.
Ντουγροῦ γιὰ τὴν Ἔγριπο.

— Λοιπὸν, τῆς ἀντάμωσες τῆς μάγισσες;

— Πῶς;

— Καὶ σοῦ τὰ χάλασαν, τὰ μάγια;

— Εἶπαν πῶς θὰ μοῦ τὰ χαλάσουν. Μόνε μ' ἀποχρέωσαν νὰ ξαναπαίω καὶ δεύτερη φορὰ καὶ τρίτη, ἐπειδὴς καὶ δὲν ἦταν ἀκόμη οὖρμα (ῶριμα) γιὰ νὰ χαλάσουνε.

— Ποιὰ δὲν ἦταν οὖρμα;

— Τὰ μάγια.

— Μήπως εἶνε σῦκα, ἢ ἄλλο τίποτε;

— Ἔτσι μοῦλεγαν. Μὰ ὅποιος πέση σὲ μάγισσας χέρια, ἢ σὲ γιατροῦ ἢ σὲ δικηγόρου... αὐτὰ παθαίνει.

— Αὐτὸ τὸ εἶπες πολὺ σωστὸ, εἶπε μετὰ καγχασμοῦ ὁ Σταμάτης. Ἐγὼ μάλιστα ἔχω ἀκούσει πῶς ἕνας κάποιος δικηγόρος, μὲ μίαν ὑπόθεσιν ἐνὸς πελάτου, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπὶ χρόνια στὰ χέρια του, ὑπάνδρευε πέντε θυγατέρας, κ' ἔδωκε τὴν ἰδίαν ὑπόθεσιν προῖκα εἰς τὴν ἕκτην καὶ τελευταίαν κόρην του, τὴν ὁποίαν ὑπάνδρευσε μ' ἕνα δικηγόρον. Καὶ ὅταν μετὰ τινὰ καιρὸν ὁ νέος γαμβρός του ἦλθε περιχαρῆς νὰ τοῦ ἀναγγεῖλῃ ὅτι αὐτὸς κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ τελειώσῃ τὴν ἀτελείωτην ὑπόθεσιν, ὁ πενθερὸς ἐσήκωσε τὰ δύο του χέρια καὶ τὸν ἐφασκέλωσε λέγων.—Βρὲ, στραβὲ, ἐπῆγες νὰ βγάλῃς ἀπ' τὰ χέρια σου αὐτὸ τὸ μεταλλεῖον!— Αὐτὴ ἡ ἱστορία πρέπει νὰ εἶνε σωστὴ, καὶ πιστεύω νὰ ἔχει γείνη, ἐπέρανεν ὁ Σταμάτης.

— Βέβηρα, ὡς καθὼς ὅλα τὰ ὅσα λέονται ἐπεκρίφωσεν ὁ Πατσοστάθης.

— Λοιπὸν, εἰς τὸ τέλος, τί ἀπόγεινε; ἐπέφερον ὁ Σταμάτης θαρρῶ πῶς δὲ σοῦ τάλυσαν τὰ μάγια;... σοῦ τᾶφησαν δεμένα;

— Ὁ Στάθης ἔσεισε τοὺς ὦμους.

— Σοῦ τᾶφησαν δεμένα, ἐπανέλαβεν ὁ νέος, καὶ γι' αὐτὸ εἰς τὸ ὕστερο ἐπῆγες καὶ σ' ἄλλες στρατές;... καθὼς καὶ στὴν Μαριῶ τῆς Σουσιάννας;...

— Ὁ Πατσοστάθης ἔκαμε κίνημα ἀποτροπιασμοῦ.

— Ἐπῆγες, καθὼς ἔχω μάθῃ, ἐπέμεινεν ὁ Σταμάτης, στὴν Μαριῶ τῆς Σουσιάννας, ὅπου ὑπέφερες κατὶ ἄλλα σκοντάμματα.

— Τί σκοντάμματα; ἠρώτησεν ὁ Στάθης.

— Αὐτὴ σ' ἔγδυσε, καθὼς μοῦ εἶπαν. Μήπως ἢ ἄλλες δὲν σὲ εἶχαν γδύσει; θὰ πῆς ἄλλ' αὐτὴ δὲν σὲ κατάφερε νὰ βγάλῃς τὴν κάπα σου καὶ τὸ πονκάμισό σου, καὶ σ' ἔβγαλεν ἔξω στὸ χαγιάτι, τὴ νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι;...

— Σιώπα, γιὰ ὄλους! εἶπεν ἱκετικῶς ὁ Στάθης.

— Ὁ Σταμάτης ἔπαυσε πρὸς στιγμὴν. Εἶτα ἔκυψε πρὸς ἐμὲ, κ' ἐνῶ, ὁ Πατσοστάθης ἐσηκώθη κ' ἔκαμε τρία βήματα ἔξω, ὡς διὰ ν' ἀναπνεύσῃ ἀέρα, μὲ χαμηλὴν φωνὴν μ' ἐπληροφόρησεν.

— Αὐτὴ ἡ μαστόρισσα τὸν εἶχε κάμη νὰ πιστεύσῃ ὅτι δὲν θάπιαναν οἱ ἐξορκισμοὶ τῆς ἂν αὐτὸς δὲν ἐγδύνετο τσισί; τὸν ἔβγαλε ἔξω στὸ λιακωτὸ ὀλόγυμνον, τὴν νύχτα στὸ φεγγάρι, ὕστερα τὸν ἔκλεισε ἔξω καὶ τὸν ἄφησε νὰ γυρῆ στὰ σοκάκια γυμνός.

— Ἀρκεῖ πλέον, ἄφησέ τα Σταμάτη, εἶπα ἐγώ.

— Ἐ! Στάθης, ἔλα ἔδω κάθισε εἶπεν ὁ Ἀταϊριάστος ἔλα νὰ πῆς ἕνα τσίπουρο, νὰ πᾶν τὰ φαρμιάκια κάτω. Σῶνουν πλέον τὰ σκοντάμματα.

— Ὁ βροσκὸς ἐπέστρεψε, κ' ἐκάθισεν εἰς τὴν θέσιν του.

— Ἐβίβα, παιδιά! Γεῖά μας! Διάφορο! καλὴ καρδιά! Καλῶς νὰ σ' εὔρω, κύρ Σταμάτη! Καλῶς νὰ σ' εὔρω, καπετὰν Ἀγάλλο!

— Καλῶς νὰ ῥθῆς!

— Ἄλλο δὲν ἔχουμε νὰ ποῦμε, ἐξανάρχισε πάλιν ὁ Σταμάτης, μόνον γιὰ τὸν γέρο-Μουστάκα,—γιὰ θυμῆσον, Στάθης!—ποῦ σοῦ διάβαζε τὴν Σολομονική.

— Ἐγὼ ἔδυσχέρανα μεγάλως ἀπὸ τὴν ἀποτροπίασιν ταύτην τῆς ὀμιλίας, ἀλλὰ παραδόξως ὁ Πατσοστάθης ἐγέλασε καλόκαρδος, καὶ εἶπεν:

— Ἄ ναί. Μ' τὴν ἐδιάβαζε, λέει.

— Εἴξερε καλὰ γράμματα;

— Μὰ δὲν ξέρουν γράμματα,—παρετήρησεν ὁ Ἀγάλλος—ὅσοι διαβάζουν τὴν Σολομονική.

— Ἐγὼ ἐννοῶ ἂν εἴξερε τῆς Σολομονικῆς τὰ γράμματα.

— Πρέπει νὰ τᾶξερε, εἶπεν ὁ Στάθης.

— Κι' ἂν δὲν τᾶξερε αὐτὸς, τᾶξερε ἢ Δεσπονοῦ, ἢ γυναικὰ του, ἐπέφερον ὁ ἀδιόρθωτος Σταμάτης.

Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΑΠΟ ΠΑΤΡΩΝ ΜΕΧΡΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Οὐδεμίαν εἶχον κατὰ νοῦν πρόθεσιν νὰ σκιαγραφῆσω τὰς ἐντυπώσεις ἃς ἀπεκόμισα ἐκ τῆς βραχείας ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον περιοδείας μου. Ἄλλ' ὑπέικων σήμερον εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν φιλοτίμων ἐταίρων τῆς «Νέας Ζωῆς» χαράττω ἀραιὰς τινὰς σημειώσεις ἀτάκτως καὶ ἄνευ συνεκτικῆς περιγραφῆς ὡς οἶόν τε πιστῶς διαμνημονεύων αὐτάς.

Ἄν καὶ κατὰ πρόωτον ἐπεσκεπτόμην τὴν πρωτεύουσαν τῆς Πελοποννήσου, καὶ μὲ κατέπληττεν ἡ ἐμπορικὴ αὐτῆς κίνησις ἠδυνάτου νὰ παραμείνω ἐν αὐτῇ πλέον τῆς μιᾶς ἡμέρας συμφώνως πρὸς τὸ ἀρχικὸν πρόγραμμα ὅπερ εἶχον σχεδιάσει. Καὶ ἀφικόμενος Παρασκευὴν μ. μ. ἠλπίζον, ἐὰν διέμενον ἐκεῖ μέχρι τῆς Κυριακῆς ὅτι θὰ ἔβλεπον παρελανούσας ὅλας τὰς κοινωνικὰς τῆς πόλεως τάξεις καὶ θὰ ἀντελαμβάνομην τὴν φιλέορτον καὶ διασκεδαστικὴν τῶν Πατρῶν συνήθειαν, ἂν καὶ ἀρκούντως ἱκανοποιήθην ἅμα τῇ ἀφίξει μου. Διότι μόλις καταλύσας εἰς ξενοδοχεῖόν τι ἐξηρχόμην παρετήρησα μετ' ἐκπλήξεως παλυπληθὲς ρεῦμα γυναικείων ἰδίως διοχτετευόμενον διὰ μιᾶς κεντρικῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν παραλίαν. Ἐρωτήσας ἔμαθον ὅτι τοῦτο γίνεται καθ' ἐκάστην ἐσπέραν παρὰ τὴν προκυμαίαν ἐκ μέρους ἐκείνων ὅσοι δὲν εὐτυχοῦσι νὰ ἀναπνεύσῃ τῶν Ἰτεῶν τὴν αὔραν. Παρὰ τὴν ἀκτὴν εἶχεν ἀγκυροβολήσει ὁ Μωραΐτης σημαιοστόλιστος καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ σταφιδοφόρα ἀτιμόπλοια ἐπίσης σημαιοστόλιστα καὶ ῥίπτοντα κατὰ διαστήματα τὰ καλούμενα μιάσκουλα, ὧν ὁ κρότος ἀναμιγνυόμενος ὑπὸ τοῦ ὑποκόφου θορύβου τῆς ἀνθρωπίνης μυρμηκώδους κινήσεως παρήγεν ἀλλόκοτον αἴσθημα εἰς τὸν κατὰ πρόωτην φορὰν ἐπισκεπτόμενον τὴν πόλιν. Καὶ τὸ Ὑπερωκεάνειον κατὰ μεστον ἐπιβατῶν ἔμελλε νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸν Νέον Κόσμον καὶ ἄλλους εἰλωτας τὸν γέλοεντα τῆς Ἑλλάδος οὐρανὸν ἀποδυσπετήσαντας καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ πατρίδι ἀπράγμονα σχολὴν καὶ εὐζωίαν δυσφορήσαντας. Ἡ παρουσία δὲ τοῦ Μωραΐτου μετὰ τῆς παρατηρηθείσης κοσμοπλημιῦρας μὲ ἐνέβαλεν εἰς φόβον ὑποπτεύσας μήπως

πανοικεῖ ἄρχονται νὰ μεταβαίνωσιν εἰς Ἀμερικήν. Καὶ ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἠστούχουν λεκτικῶς, ἂν τοιαύτην ὑποψίαν ἐκάλουν φόβον, τοῦναντίον μᾶλλον εὐχῆς θὰ ἦτο ἔργον ἐὰν οἱ ἀποδημοῦντες ἐξεπατρίζοντο ἀποφέροντες καὶ τὸ ἱερόν τῆς ἐστίας πῦρ ὡς ἔκαμνον οἱ πρόγονοι ἡμῶν, οἵτινες ἐπήγγυνον ἀποικίας ἰσχυρὰς ἐν τῇ ξένη. Τὸ δὲ ἐθνικὸν νῦν ἐμπόρευμα εἶναι ἡ οἰκογένεια, ἥτις μόνη προλαμβάνει ἔστω καὶ μακρὰν τὴν ἀποξένωσιν καὶ τὸν ἐκφυλισμὸν.

Κεκινηκῶς ἐκ τοῦ ἡμερησίου σιδηροδρομικοῦ ταξιδίου ἐκάθησα πλησίον παροδίου τραπεζίου. Αἱ ραδιναὶ τῶν Πατρῶν νεάνιδες κομψῶς ἐνδεδυμένα παρήρχοντο φιλομειδεῖς, γελόεσσαι καὶ ἀφελεῖς ἐνοῦσαι μετὰ λεπτῆς τρόπων χάριτος σύμμετρον πλαστικότητα καὶ εὐρυθμίαν σωματικῆν. Ἐνῶ δὲ ἐκαθήμην ρεμβώδης, ἀποσπᾶται ἐκ τινος παρακαθημένης οἰκογενείας λιαν ζωηρὸν καὶ σκιρτητικὸν παιδάριον ὅπερ πλησιάσας με συνιστᾷ ὀνομαστικῶς ἑαυτὸ καὶ ζητεῖ μετὰ παιδικῆς ἀθυροστομίας καὶ ἰταμότητος τὸ ὄνομά μου. Τίθεμαι χωρὶς νὰ θέλω ὑπὸ τὴν ἀνάκρισιν τοῦ ἀγνώστου τῆς Ἀστυνομίας ὑπαλλήλου πρὸς ὃν ἀφόβως ἀκέκρυφα πάντα, καταγωγὴν, ἐπωνυμίαν, ἐπάγγελμα, ἀρκεσθεῖς νὰ εἶπω μόνον τὸ κύριόν μου ὄνομα. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἔλεγχος οὗτος θὰ παρετείνεται ὑπὸ τὴν ἀδιάκριτον ἐπιμονὴν τοῦ ἀνακριτοῦ μου, ἂν ἐν τῷ μεταξὺ δὲν ἀνεκάλει παρ' ἑαυτὸν ὁ πατὴρ του ἀναχωρῶν. Οὕτω δὲ καγὼ ἀτηγλάγην ὀχληρᾶς συνομιλίας κατόπιν πολυῶρου ταξιδίου ἐπαναπεσὼν εἰς μελαγχολικὴν μεταώρησιν ἕνεκα τῆς θλιβούσης με στενοχωρίας, ἥτις προήρχετο ἐκ τῆς παντελοῦς μου μονώσεως ἐν μέσῳ πολυθορύβου κοινωνίας.

Ἀφοῦ ἀνεπαύθην ἀρκούντως ἠκολούθησα καγὼ ἐκὼν ἄκων τὸ ρεῦμα τὸ κινούμενον παρὰ τὴν προκυμαίαν, μέχρις οὗ ἀραιωθέντος τοῦ πλήθους ἔλαβον τὴν πρὸς τὸ ξενοδοχεῖον διεύθυνσιν ἐπιφυλαχθεῖς τὴν ἐπομένην νὰ ἐπισκεφθῶ κατὰ τὸ ἐφικτὸν τὰ ἀξιοθέατα τῆς πόλεως μέρη. Καὶ πράγματι τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης μετέβην εἰς τὰς φημιζόμενας Ἰτέας ὡς εὔρον

ώραίας μὲν ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν ἀλλ' ἔρημους, καὶ ἐγκαταλειμμένας. Διότι ἡ τῶν Πατρῶν νεολαία καὶ τὸ φιλοθέμιον κοινὸν συγχάζει εἰς αὐτὰς περὶ τὴν ἐσπέραν καὶ μετὰ τὸ δειπνὸν ἀφίνουσα νὰ ἀναπαύωνται κατὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον. Εὗρον δὲ ἐκεῖ παχυτάτην σκιάν ὑπὸ τὸ πυκνὸν τῶν Ἰτεῶν φύλλωμα, ὅπερ διεσειέτο ἐλαφρῶς ὑπὸ τῆς ποντιάδος αὔρας, ἥτις φλοισβίζουσα ἀκουράστως περὶ τὴν ψαμμώδη παραλίαν ἀντεπατάγει ἡρέμα πρὸς τὸν μορμορισμὸν τῶν ἐκεῖ παραρρεόντων ὑδάτων.

Ἐπανελθὼν ἐκ τῆς μαγευτικῆς ταύτης τοποθεσίας περιῆλθον ἐφ' ἀμάξης τὰ διάφορα μέρη τῆς πόλεως, ἧς ἀγλαὸν κόσμημα εἶναι οἱ ὠραῖοι καὶ καλλιτεχνικῶς διεσκευασμένοι ναοί. Ὁ πολιοῦχος ὁμοῦ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἔσωθεν μὲν φαίνεται ἀπλοῦς, ἔσωθεν δὲ φέρει ἐξαισίας τέχνης εἰκονογραφίας, αἵτινες κωλύουσι τὴν ἀνακαίνισιν καὶ μεγέθυνσιν τοῦ ναοῦ τούτου. Παρ' αὐτὸν εὐρίσκεται ἡ σκῆπη τοῦ Ἁγίου, ὑπόγειον κρησφύγετον μετὰ ἀγίασματος, ἐν ᾧ ἐνδιητᾶτο ὁ πρωτόκλητος τοῦ Χριστοῦ Ἀπόστολος.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς κάτω πόλεως εὐρίσκεται ἡ λαμπρὰ πλατεῖα Γεωργίου τοῦ Α'. ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ὁποίας ὑπάρχει πολύχειμον ἀναβρυτήριον μετὰ λεοντείων ἐκροῶν ρίπτον τὰ ὕδατα αὐτοῦ εἰς εὐρύχωρον κυκλικὴν δεξαμενὴν. Νομίζω δὲ ἄξιον μνείας τὴν καθαριότητα τῆς πόλεως, ἥτις καίπερ ἐμπορικὴ διεκρίνεται ἐπ' εὐπρεπείᾳ ἢ ἀνεδείκνυον ἔτι μᾶλλον αἱ πλατεῖαι ὁδοί, ἡ κανονικὴ ρυμοτομία καὶ ἡ εὐθύγραμμος διατομὴ αὐτῆς καὶ μάλιστα τῆς κάτω. Ἄνωθεν τῆς πόλεως ὑψοῦται ἡ ἀκρόπολις ἔχουσα περίπου τὸ αὐτὸ ἐμβαδὸν οἷον καὶ τὸ Παλαμήδιον, παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς ὁποίας ὑπάρχει μικρὸν δεσμωτήριον, ἐπειδὴ αἱ μεγάλα φυλακὰ εὐρίσκονται ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Ρίου.

Περὶ τὴν τετάρτην ὥραν μ.μ. καταλείπω τὰς Πάτρας διεθυνόμενος πρὸς τὴν Ὀλυμπίαν. Ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ συνιστῶμαι πρὸς τινὰ ὑπάλληλον τοῦ ξενοδοχείου τῶν Ὀλυμπίων ὅστις συνώδεε Γερμανὸν ἀρχαιολόγον μεταβαίνοντα ἐκεῖ. Ἐχάρην ἐπὶ τούτῳ· διότι θὰ εἶχον συνταξιδιώτην ἀρχαιολόγον. Δυστυχῶς ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Γερμανὸς

εἶχεν εἰσιτήριον Α'. θέσεως, ἐγὼ Β'. καὶ ὁ ὑπάλληλος Γ'. Ἄλλ' ἐν τῷ σιδηροδρομῳ οὐδέποτε τις αἰσθάνεται ἀνίαν. Ἄλλως τε εἶχον συνεπιβάτας, ὁμιλικούς τινες κυρίους ἐκ Πύργου. Ὁ Σιδηροδρομὸς διέσχισεν ἤδη τὰς Ἰτέας, ὅτε πυροβολισμὸς ἀκουσθεὶς καὶ ταυτοχρόνως κρότος προεκάλεσεν τὴν ἐκπληξιν τῶν εὐρισκομένων ἐν τῷ αὐτῷ μὲ ἐμὲ βαγωνίῳ. Μετ' ὀλίγον ὁ συρμὸς σταματᾷ εἰς τὸ Μονοδένδρι· ἔνθα ἐμάθομεν ὅτι ἐνωματάρχης ἀτάξεως πυροβοληθεὶς ἐτραυματίσθη παρὰ τὸ μέτωπον πλαγίως. Ζητήσαντες δὲ πληροφορίας ἠκούσαμεν ὅτι ὁ πυροβολήσας εἶχε συλληφθῆ ὑπὸ τοῦ λοχίου πρὸ μηνῶν καὶ ὅτι μαθὼν ὅτι ἀνεχώρει εἰς Πύργον παρεμόνευσεν ἵνα φωνεύσῃ αὐτόν.

Ταῦτα λεγόμενα κατ' εἰκασίαν ἐπιστεῦθησαν βραδύτερον. Εὐτυχῶς τὰ πολυσχιδῆ θυρίδια, ἅτινα ἦσαν κλειστὰ ἕνεκα τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ τὴν ὄρμην τῆς βολῆς ἀνεχαίτισαν καὶ τὴν διεύθυνσιν παρήλλαξαν οὕτως ὥστε ὁ ἀνθρώπος νὰ ὑποστῇ ἐπιπόλαιον τραῦμα. Τὸ γεγονός ἐσχολιάζετο καθ' ὁδὸν λίαν αὐστηρῶς, ἐγὼ δὲ προσέθετον ὅτι δυστυχῶς παραπλευρῶς τοῦ βαγωνίου, ὅπερ προσέβαλεν ἡ σφαῖρα, εὐρίσκετο Γερμανὸς περιηγητὴς ὅστις θὰ ἐχαρακτήριζε τὸ πρᾶγμα ὡς σημεῖον ἀγρίας βαρβαρότητος. Καὶ ὅτε τὸ ἐσπέρας ἐγένετο λόγος ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ὑπεστήριξα ὅτι ἦτο γεγονός προσωπικῆς ἐμπαθείας, οὗ ὅμοιον κροῦσμα συνέβη κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς λειτουργίας τοῦ σιδηροδρόμου.

Μετὰ πάροδον μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας διετέμνομεν τὴν ἀπέραντον καὶ ἀχανῆ Μανωλάδα ἧς αἱ γηραιαὶ δρυὲς μετὰ τῶν ἀπεράντων νομῶν καὶ τῶν ἀκαλλιέργητων ἀγρῶν ἐμβάλλουσι τὸν διαβάτην εἰς λυπηρὰς σκέψεις ἀνομολογούντα ὅτι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀσφάλεια εἶναι βᾶσις τῆς προόδου καὶ εὐημερίας τόπου τινος. Διότι ὑπαρχόντων τούτων ἀκμάζει καὶ ἡ γεωργία χώρας τινός. Εἰς τοὺς χωλαίνοντας δὲ τούτους ὑπηρεσιακούς κλάδους τοῦ ἐν Ἑλλάδι καθεστῶτος δέον νὰ ἀναζητηθῇ ἢ πρὸς ἀποδημίαν τάσις πρὸς ἢν μετὰ μεγάλης ἀδιαφορίας καὶ ἐγκληματικῆς ἀναληγῆς περιέβλεψαν αἱ ἐκάστοτε κυβερνήσεις.

Καὶ παρέχει μὲν μεγάλην συμβολὴν εἰς τὴν

φιλαποδημίαν ἢ μίμησις, ὥσπερ καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ἔργον, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπιστέφη αὐτὴν θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία, ἀλλὰ καὶ ἡ κακοδιοικήσις εἶναι ἰσχυρὸς παράγων τὰς κακοδαιμονίας καὶ ἐρημώσεως μιᾶς χώρας.

Διατρέχων τις τὴν ἐπαρχίαν ταύτην τῆς Ἡλείας νομίζει ὅτι διασχίζει τὸ Δέλτα τῆς Αἰγύπτου μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνταῦθα ὑπάρχει ποικιλία μὲν μεγάλη ἀλλὰ χλοερότης ἐνδεεστέρα. Διότι ὅτε μὲν διασχίζει χέρσους ἀγρούς, ὅτε δὲ ἄλση πυκνὰ ἐκ γηραιῶν δρυῶν, ἄλλο τεσταφιδόφρονος ἐκτάσεις καὶ μάλιστα μετὰ τὴν Μανωλάδα ὅτε κυριαρχοῦσα θαλερότης εἶναι ἡ ἀμπελοφυτεία. Ἐν τοῖς διαφόροις ὁμοῦ μικροῖς σταθμοῖς διορᾷ τις πρωτογενῆ κατάστασιν πολιτισμοῦ, ἥτις μικρὸν παραλλάσσει τῆς τῶν Φελλάχων. Ἐλλειψίς παντελοῦς καθαριότητος χαρακτηρίζει τοὺς ὀπωροπόλας, τοὺς δὲ παρασταθμίους παντοπόλας, φρικτὸν εἰπεῖν, βδελυρὰ ρυπαρότης καὶ κατασπίλωσις.

Οὕτω δὲ διοδεύοντες φθάνομεν μετὰ τετράωρον σιδηροδρομικὸν βανκάλημα συνοδευόμενον ὑπὸ ὀξέων συριγμῶν καὶ βόμβων ἀφορήτων εἰς Πύργον οὔσης ἤδη ὀψίας τῆς ἐσπέρας. Μετὰ 10λεπτον ἀνάπαυσιν ἐπιβαίνω τῆς στενῆς ὀλκῆς, ἥτις διανύει τὸ ἀπὸ Πύργου μέχρις Ὀλυμπίας διάστημα εἰς μίαν περίπου ὥραν. Τὸ ταξίδιον τοῦτο ὑπῆρξε δι' ἐμὲ θαυμάσιον διὰ τὴν φαντασιώδη μεγαλοπρέπειαν καὶ ἐπιβλητικότητα αὐτοῦ. Διότι διατρέχων ἐν ἀσελήνῳ νυκτὶ χώραν ἄγνωστον, ἧς τὰ παρόδια δένδρα, διερχομένης τῆς ὀλκῆς, ἐπληττον αὐτὴν διὰ τῶν θαλερῶν αὐτῶν φυλλωμάτων συρίζοντα ἀπειλητικῶς, ἐφανταζόμεν αὐτὰ τιμωροὺς Ἐρινῦς ζητούσας νὰ πατάξωσιν δεινῶς, ἐκείνον ὅστις ἐτάραττε τὴν ἡσυχίαν αὐτῶν. Ἄλλ' οὗτος, τῆς ἐπιστήμης προῖον, ἐξωλίσθαιεν ἀπομακρυνόμενος ταχύτατα καὶ σκόπτων αὐτὰς ἐσύριπτεν ἐπανειλημμένως πῦρ καὶ καπνὸν ἀναπέμπων ἐκ τῶν ρωθίωνων αὐτοῦ. Αὐταὶ δὲ ὥσπερ σκιαὶ ὑπεχώρουν πρὸ τοῦ μεγαθηρίου ἀδυνατοῦσαι νὰ κωλύσωσιν ἢ ἀναχαίτισωσι τὴν δίοδον αὐτοῦ. Τοιαῦτα φάσματα ἐπλήρουν τὴν διάνοιάν μου καὶ προεκάλεον ἐν ἐμοὶ ἐλαφρὸν ρῖγος, ἀποτέλεσμα τῆς ὑπαιθρίας αὔρας καὶ τῆς ἐν τῷ βαγωνίῳ μοναξιάς μου. Διότι ὁ τοῦ ξενοδοχείου ὑπάλληλος εὐρίσκετο ἐν τῷ αὐτῷ βαγωνίῳ ἐν

ᾧ ὁ Γερμανὸς ἔρεγγεν ὑπὸ τὸ κράτος νηδίου ὕπνου. Καὶ τὸν ῥόγγον τοῦτον ἔσχον τὸ δυστύχημα νὰ ἐνωτισθῶ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ λίαν ἀνησυχῶς ἐπαυξήσαντά μοι τὴν ἀγρυπνίαν παρ' ὄλον τὸν κάματον τῆς ἡμέρας. Τὴν ζοφεράν μελαγχολίαν, ἣν ἐδοκίμαζον ἐν τῷ βαγωνίῳ ἐμετρίασε μαγευτικὸν φαινόμενον ἄλλο. Φῶτα διακεχυμένα τῆδε κάκεισε τῆς διατεμνομένης χώρας, ὧν ἡ λάμψις ἐπάλλετο ἀσθενῶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους, παρέβαλον πρὸς τὰ τρεμοσβύνοντα ἄστρα τῆς νεωτέρας ποιήσεως. Ταῦτα ἐλάμπρουνον κάπως τὸ σκοτεινὸν περιβάλλον καὶ τὴν ἀγρίαν αὐτοῦ ὄψιν ἐμείωνον διαποικίλλοντα διὰ τῶν φωτεινῶν αὐτῶν ἀκτίνων τὸν μέλανα τῆς νυκτὸς πέπλον. Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ὀλκῆς μονώσεως ἐν ἣ διετέλουν, καὶ ὑπὸ τὴν χαίρουσαν αὔραν τῶν παραμειβομένων δένδρων, ἐνόμιζον ὅτι παρήγοροτο ὀλόκληρος ὥρα ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν καὶ μόνη παρήγορος ἀνακούφισις ἦν δι' ἐμὲ ἢ ἀκτὶς τῶν φῶτων τῶν ἀγροαλούντων σταφιδόκτημόνων. Ἄλλὰ καὶ ταῦτα ἐξέλιπον μετὰ τὸν τρίτον σταθμὸν καὶ μόνη ἡ πένθιμος μορφὸς τῶν ὑψικουρῶν ἐλατῶν καὶ ἀγριοκυπαρῶσων ἐνηλλάσσετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου μετροῦντος ἀγωνιωδῶς τοὺς σταθμοὺς καὶ κατακοκοῦντος νὰ ἀκούσω τὸν ἔκτον συριγμὸν τῆς ἀτιμομηχανῆς τὸν μέλλοντα νὰ μοι ἀναγγεῖλῃ τὴν χαρομόσυνον εἶδησιν τοῦ τέρατος τοῦ ταξιδίου. Μετὰ μιᾶς ὥρας ἀγωνίαν ἀκούεται ὁ τελευταῖος συριγμὸς. Αἴσθημα ἀνακουφίσεως διέδραμε τὸ σῶμά μου, μύχιος ἀναπνοὴ ἐξέφυγε τῶν χειλέων μου ἀκουσίως μετὰ τινος ἀορίστου ἀνησυχίας. Ἐφανταζόμεν ἔρημον καθ' ὀλοκληρίαν τὴν ἱερὰν τῆς Ὀλυμπίας κοιλάδα, διότι τοιαύτη ἐξωγραφῆθη εἰς ἐμέ. Ἐν τούτοις μόλις κατήλθον τῆς σιδηροδρομικῆς ἀμάξης ἀκούω τινὰ μεγαλοφώνως φωνοῦντα Hôtel d'Angleterre καὶ ἄλλον ἀνωτέρω Hôtel d'Allemagne. Ἐν τῷ μεταξύ κατέρχεται ὁ Γερμανὸς μετὰ τοῦ ὀδηγοῦ ὅστις πλησιάζας με λέγει «πᾶμε» καὶ ταυτοχρόνως θεράπων τις τοῦ ξενοδοχείου κρατῶν μὲγαν φανὸν προχωρεῖ ὀδηγῶν ἡμᾶς, ὡς ὁ πόλικος ἀστὴρ ὠδήγει ἄλλοτε τοὺς ναύτας.

Ἡ ὁδὸς ἦτο ὀμαλὴ, ἀλλ' ἐν μέσῳ ζοφώδους νυκτὸς μοὶ ἐφαίνετο ἀνώμαλος καὶ τραχεῖα,

διὸ πολλάκις παρέλαιον καὶ τοῦ Γερμανοῦ χεῖρον. Παροχόμεθα μετ' οὐ πολὺ παντοπωλείον ἀμυδρῶς φωτιζόμενον, οὗ οἱ θαμῶνες ἐφαίνοντο εἰς ἄκρον νυσταλέοι, ἐπειδὴ οὔτε πολιτικὴ συζήτησις ἀντήχει, οὔτε σταφιδικὸν ζήτημα συνεζητεῖτο, οὔτε καὶ τοῦ Βάχχου τὸ θείον ποτὸν ἐθέρμαινε τὰ στήθη αὐτῶν, ἀφοῦ βαθυτάτην ἐτήρουν σιγὴν. Ἦδη ἀνηρόμεθα ἀνάτη ὁδὸν καὶ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν φθάνομεν εἰς τὴν ὄφρυν τῆς ἀνωφερείας ἐφ' ἧς, δίκην τεραστίου γίγαντος, εἶναι ὄκοδομημένον τὸ εὐρὸν τῆς Ὀλυμπίας ξενοδοχείου. Αἱ ὑλακαὶ φοβεροῦ μολοσσοῦ ὑποδέχονται ἡμᾶς, ἀντηχοῦσαι ἀγρίως εἰς τὰ πέριξ, ἐνθα ἄλλοτε σύμπασα ἢ Ἑλλάς ἐχειροκρότει τὰ ὄραιοι τῶν ἀγωνιζομένων μορφάς, αἵτινες ἐξελλίσσοντο ἔμπροσθεν αὐτῆς. Ἐκεῖ ἐνθα ἔσφυζεν ἄλλοτε ἡ ζωὴ, καὶ ἐπατάγει ὁ γέλωσ, καὶ ἀντιλάουν αἱ παρακελεύσεις καὶ διέσχίζον τὴν ἀτμόσφαιραν ζητωκραυγαὶ οὐρανομήκει, ἐκεῖ, ἐνθα ἐκρότει τὸ τέθριππον καὶ ἠκούετο τὸ ναυτικὸν αὐλήλα τοῦ μουσουργοῦ καὶ οἱ αἰοδοὶ ὑπὸ τοὺς ἀρμονίους τόνους τῆς γλυκείας λύρας ἔφαλλον τοὺς Ὀλυμπίους, σήμερον δεσπόζει ζοφερὰ ἐρημία, ἀκούεται πένθιμος τῶν νυκτοκοράκων ὁ κρωγμὸς καὶ ὑπηρεῖ μονοτόνος ὁ τριγμὸς τῶν ἐντόμων. Οἷα ἀλλοίωσις καὶ μεταβολὴ θλίβουσα βαθέως τὰ στήθη τοῦ φιλοσοφοῦντος ἐπισκέπτου καὶ ριπαζούσα αὐτὰ εἰς βαθεῖαν μελαγχολίαν!

Sic transit gloria mundi.

Παρὰ τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Ὀλυμπίων καὶ κάτωθεν ὀλίγον διεκρίνοντο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παχυλοῦ τῆς νυκτὸς ἐρέβους τὸ Μουσεῖον τοῦ μακαρίτου Συγγοῦ, ὅπερ ὄκοδομημένον κατὰ τὸν ρυθμὸν τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἐγκλείει τὰ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν εὐρήματα ὅσα δὲν ἔφθαιραν ὁ πανδαμάτωρ χρόνος, δὲν ἐσίλησαν αἱ βέβηλοι τῶν ἐπιδρομέων χεῖρες, δὲν ἀφήρπασεν ἢ ἀκόρεστος τῶν κατακτητῶν πλεονεξία καὶ δὲν ἐθρυμάτισε τοῦ φανατισμοῦ ἢ παραφόρος σφῦρα. Παρ' αὐτὸ ὑפוῦται πελωρία πενύχη ἀκοίμητος φρουρὸς τοῦ ἐγκεκλεισμένου θησαυροῦ, ἧτις μόνη μύστις τῶν σὺν τῷ χρόνῳ τελεσθέντων καὶ τῶν τεθαμμένων κειμηλίων ἀγρυπνος φύλαξ ἐγείρεται υπερήφανος ἐπὶ τῇ τιμῇ ταύτῃ μόλις καμπωμένη ὑπὸ τοῦ βάρους τῶν

ἐνιαυτῶν. Καὶ ἤδη θωπεύει μὲ τοὺς γιγαντώδεις κλώνας αὐτῆς τὸ ὑποκείμενον Μουσεῖον πρόθυμος καὶ τὰς καυστικὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας νὰ μετριάξῃ, καὶ τοὺς διαπύρους κερανοὺς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς νὰ ὑπομένῃ. Ἄλλ' ὁ πατήρ τοῦ Ἑρμοῦ δὲν θὰ ρίψῃ ποτὲ ἐκεῖ τὰ φλογερά του βέλη, διότι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ κεχολομένον θὰ φαιδρυνθῇ εὐθὺς ὡς ἀτενίσθη τὸν θείαν αἴγλην μετ' ἀκηράτου κάλλους ἀπαστραπτόντα οἶόν του.

Ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ὑπεδέχθη ἡμᾶς παιδίσκη ψελλίζουσα ὀλίγα Ἱταλικά καὶ φέρουσα ἐπὶ τῆς ράχεως αὐτῆς 60 καὶ πλέον ἐνιαυτούς. Παράδοξως τὸ δεῖπνον ἦτο ἀρκούντως δαψυλὲς ἢ δὲ ποιότης αὐτοῦ οὐκ εὐκαταφρόνητος. Ἀμφότεροι οἱ περιηγηταὶ (διότι καὶ γὰρ ἐτύγχανον τότε περιηγητῆς), μετὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν διευθυνόμεθα πρὸς τὰ δωμάτια τοῦ ὕπνου, ἅτινα ἦσαν μὲν λιτῶς ἠντρεπισμένα, ἀλλ' οὕτω καθαρεύεις ὥστε τὸν ἐπισκέπτην ἀνθρῶν εἰς ἀνάπαιναν καὶ κατάκλισιν νὰ προκαλῶσι. Δυστυχῶς ὁμοῦ δὲν εὔρον ἀμέσως προθύμους τὰς θωπείας τοῦ λυσιμελοῦς ὕπνου παρ' ὅλον τὸ πέντωρον λίκνισμα τοῦ σιδηροδρόμου.

Κατεχόμενος ὑπὸ παντοίων σκέψεων πρὸς τὸ θέαμα τὸ μέλλον νὰ ἐκτυλιχθῇ τὴν ἐπομένην πρὸ ἐμοῦ, ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῶν ἀγρίων ὑλακῶν τοῦ ἀδυσωπήτου Κερβέρου καὶ ἔχων ἔναυλον τὸν βόμβον τῶν περιπταμένων κωνώπων, ὧν τὰ δῆγματα ἀπέφευγον διὰ στεγανοῦ κωνωπείου, περιεστρεφόμενος ἐν τῇ κλίνῃ μίτην ἐπικαλούμενος τὸν ἀδελφὸν τοῦ θανάτου. Μετὰ πολλοὺς περιπλεγμοὺς καὶ δυσαρέστους συστροφάς εὔρον, φαίνεται, ἀνάπαισιν. Ἄλλὰ μετὰ πάροδον βραχείας τοιαύτης ἀφύπνωσα ὑπὸ τὰς διατόρους ὑλακὰς τοῦ ἀγρίου κυνὸς καὶ ὑπὸ τοὺς κρότους βημάτων διερχομένου ἴσως ποιμένος. Λύθωρῃ διήλθε διὰ τῆς διανοίας μου ἡ παρουσία τοῦ Σαντᾶ ἢ ἄλλον τινὸς συναδέλφου αὐτοῦ, ὅστις μυρισθεὶς τὸν Γερμανὸν (καὶ ὄχι βέβαια ἐμὲ) ἔσπευσε νὰ ἀπαγάγῃ αὐτόν. Καὶ μετὰ τινος γλυκνύμου καὶ ὀξυμῶρου πόθου ἐπέζητουν νὰ ἴδω τοιαύτην σκηνὴν ἵνα παρακολουθῶ τὰ κατὰ τὸν Γερμανὸν, καὶ ἐδίσταζον πολλὴ νὰ ἐπίστευον ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἐγινόμην συμμετοχὸς εἰς τὴν ἀκουσίαν αὐτοῦ ἐκδρομὴν. Ἄλλ' ἐνῶ ταῦτα

διελογιζόμεν, ῥόγγος κατ' ἀρχὰς ὑπόκωφος καὶ εἶτα βροντώδης ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου προερχόμενός με ἀπέσπασε τῆς μακαρίας ρέμβης. Ὁ ῥόγγος οὗτος προῖόντος τοῦ χρόνου ἐπετείνετο δαιμονιωδῶς οὕτως ὥστε ἐξερρήγγυτο οἶονεὶ ἀντίποινον βαρὺ τῶν διαλογισμῶν μου, ἐκδιῶκον πᾶσαν ὑπνώσεως ἐλπίδα. Ἐσίγησεν ὁ Κέρβερος τοῦ ξενοδοχείου, ἵνα ἀναφανῇ ὁ τῆς μυθολογίας, καθ' οὗ καὶ ἀρὰς ἐξέπεμπον, καὶ τὸν Σαντᾶν ἐπεκαλούμην καὶ τοῦ Ὀδυσσεῖος τὴν παρουσίαν ἐπόθουν ἵνα ἐρωτήσω αὐτόν, ἂν ὁ ὕπνος τοῦ Πολυφήμου του διέφερε ἀπὸ τὸν τοῦ ἰδικοῦ μου παροίκου. Ἦδη ὁ κοχλασμός τοῦ κοιμωμένου Τεύτονος καθίστατο ἀφόρητος διὸ ἀνακαθίσας ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ τὴν ἐμὴν τύχην ἐταλάνιζον, καὶ τὴν συγκυρίαν ἀνεθεμάτιζον. Καὶ ἐνῶ διενούμην νὰ κατακλιθῶ ἀναμνησθεὶς τὸ τοῦ Ὀμήρου «τέτλαθι δὴ κραδίη καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης» ἰσχυρὰ ὑλακὴ περιεδόνησε τὸ ξενοδοχεῖον καὶ ὁ ἐμὸς Πολύφημος ἐκ τῶν ἀγκάλων τοῦ Μορφέως ἀποσπασθεὶς ἀνετινάχθη μετὰ τινος πατάγου καὶ ἠκούσθη ἀναπέμψας παροίνιον φρούγαμα. Ἦδη ἐπεκράτει βαθεῖα σιγὴ, καὶ μόνον ὁ τριγμὸς τῶν τρωξολλίδων καὶ ὁ βόμβος τῶν κωνώπων εἰσηκούετο. Ἐκφράσας νοερῶς τὰς εὐχαριστίας μου εἰς τὸν Μολοσσὸν ἐπεφυλάχθην νὰ θωπεύσω αὐτόν ἅμα τῇ προῖα διὰ τὰ εὐεργετικά τῆς φωνῆς του ἀποτελέσματα. Κατεκλίθην λοιπὸν εὐέλπις ὅτι θὰ εἴρω ἀνάπαισιν, ἀλλ' οἱ κρωγμοὶ στεντορείου ἀλέκτορος διέσεισαν τοῦ νευρικοῦ μου συστήματος τὴν ὑπερευαισθησίαν καὶ ἐθεώρησα φάρμακον ἐπώδυνον τῆς αὐπνίας μου τὴν μέχρι καθυπνώσεως ἀρίθμησιν· θὰ ἔλεγον ὅτι πάντα τὰ στοιχεῖα συνώμοσαν ἐναντίον μου, ἐὰν ἤμην προληπτικός. Εἶχον ἤδη ἀριθμῆσαι ἑκατοντάδας τινὰς ὅτε ἀπεκοιμήθην καὶ τὸ γλυκὺ χάραγμα τῆς ἡμέρας με εὔρεν ἐρηγορότα. Ἐσπευσα νὰ ἐξέλθω πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἵνα ἀντιληφθῶ μαγευτικόν, ὡς μοι εἶπον, φαινόμενον. Παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ξενοδοχείου εἶδον καθήμενον τὸν κύνα, ὃν θωπεύσας κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν μου ἐξῆλθον. Τῆς πρωῒνης αὔρας ἡ δροσερότης ἦτο ἐπαισθητὴ καὶ ἠσθάνθην πάραυτα φοικίας ἐλαφρῶν, ὡς θείαν ποινήν, διότι προσέβλεψα ἀδιοφόρως πρὸς τὴν Ἱερὰν Ἄλτιν, ἣν ἠδυνάτου νὰ ἀνα-

γνωρίσω. Ἐν τούτοις τολμηρὸς καταφρονήτης τοῦ δροσεροῦ τούτου ρατίσματος προεχώρησα μικρὸν ἵνα περισκοπήσω τὰ πέριξ. Τὸ μόνον ὅπερ μετὰ πεποιθήσεως ἀνεγνώριζον ἦτο ὁ ποταμὸς Ἀλφειὸς, οὗ τὸ ἀργυρόδιον ρεῖθρον ἐλαφρῶς κωλιόμενον καὶ λοῦνον μετὰ σεβασμοῦ τὰ κράσπεδα τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους ἔσπευδε νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ πηγῆς Ἀρεθούσης. Ἀφοῦ κατώπτευσά τὸ Μουσεῖον ἐσκέφθην νὰ ἴδω τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου, καὶ ἀμέσως ἀναρριχῶμαι εἰς τὸν παρακείμενον λόφον. Μετὰ 10 λεπτά ἀνωφερῆ πορείαν διὰ ἀτραποῦ ὀλισθηρᾶς καὶ δυσαναβάτου ἀνῆλθον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου ἐνθα ἔχει συμπηχθῆ ὀλιγοπληθεῖς συνοικία μετ' εὐρυχώρου τινὸς ναῦδρίου. Τὴν συνοικίαν ταύτην ἔπρξαν οἱ διευθύνοντες τὰς πρώτας ἀνασκαφὰς τῆς Ὀλυμπίας. Εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἀντικαθιστώσαν τὸν περίφημον ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ εὔρον ἐν αὐτῇ δύο ἄνδρας, ὧν ὁ εἰς ψάλτης, τὸν λειτουργὸν τοῦ ὑψίστου καὶ πέντε ἕως ἕξ γυναῖκας. Προσκυνήσας ἐξῆλθον ἵνα θαυμάσω τὸν ἤδη ἀνατέλλοντα ἥλιον. Τὸ θέαμα δὲν μοι παρέσχε μεγάλην ἐντύπωσιν, διότι ἐκ τῶν Λευκῶν Ὀρέων εἶχον ἴδει μεγαλοπρεπεστέραν ἀνατολὴν. Οὐχ ἦττον ὁ συνδυασμὸς τοῦ σημείου τῆς ἀνατολῆς μετὰ τοῦ χώρου ὑπὲρ ὃν ἐπεφαίνετό μοι παρέσχε ζωηρὰν ἐντύπωσιν. Διότι ἀνατέλλον παρὰ τὸ Κρόνιον ἐφαίνετο διὰ μέσου τῶν πευκῶν ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου φλογερός καὶ κατέρυθρος οὗ αἱ ἀκτῖνες διαπερῶσαι τὰ φυλλώματα ἐχρῶσιζον ὑπὲρ τὴν ὑποκειμένην κοιλάδα. Τὸ ἱερὸν τοῦ Κρόνου ἐδέχετο πρῶτον τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ. Ἐκεῖ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν εἶδον μεταξὺ διαφόρων τάφων καὶ τινος Γερμανοῦ, οὗ τὸ ὄνομα δὲν ἀντέγραψα, ἀφοῦ μετέβαινον εἰς Ὀλυμπίαν ὠθούμενος ἐξ ἀπλῆς φιλαρχαίου ἐπιθυμίας.

Κατελθὼν τοῦ λόφου εὔρον πρὸ τοῦ ξενοδοχείου νέον τινὰ ἰστάμενον, Cicerone, ὡς ἐνόησα ἐκ τῆς προτάσεως αὐτοῦ ἂν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπισκεφθῶ τὰς ἀνασκαφὰς. Ἀποδεχθεὶς προθύμως τὴν πρότασιν ἠκολούθησα αὐτόν. Κατερχόμεθα ἤδη εὐσταλεῖς πρὸς τὸν χώρον τῶν ἀνασκαφῶν. Ὁ ὁδηγός μου εὔρεν εὐκαιρίαν νὰ ἀναπτύξῃ τὰς ἀρχαιολογικὰς αὐτοῦ γνώσεις καὶ μάλιστα ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὴν ἱερὰν Ἄλτιν

ἤτις ἀπειχε τοῦ ξενοδοχείου περὶ τὰ 600 μέτρα. Εἰσελθὼν εἰς τὸν τόπον τῶν ἀνασκαφῶν κατελήφθη ὑπὸ ἀπογοητεύσεως, ἐπειδὴ τὴν Ὀλυμπίαν ἄλλως ἐφαναζόμην. Ἐκεῖ παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς παλαιστρας εἶδόν τινα καθήμενον, ὅστις μυρισθεὶς ὡς τὰ σαρκοβόρα ὄρνεα τὰ σηπόμενα τῶν ζώων κρέατα, ἔσπευσε νὰ καθίσῃ εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Ἄλτεως ἵνα ἐκμυζήσῃ τοὺς εὐλαβεῖς προσκυνητάς. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐνεποίησεν εἰς ἐμὲ οἷαν ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ γλαῦξ καθημένη ἐπὶ κατρηιωμένης ἐπαύλεως καὶ κικκαυγίζουσα γοερῶς ἔχει μόνην ἐπφδὸν τὴν τοῦ κραγμοῦ ἀπήχησιν Ὁ χαιρετισμὸς τοῦ ὀδηγοῦ μου ἔδωκεν αὐτῷ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι παρ' ἐμοῦ οὐδὲν ὀφείλει νὰ περιμένῃ, ἀλλ' ὅτε ἀργότερον ἐπανήλθον μετὰ τοῦ Γερμανοῦ ὁ ἐκμεταλλεὺς τῶν ξένων προσκύνημα καὶ τυμβωρύχος τῶν ἀρχαιοτήτων παρεστάθη ὡς φύλαξ αὐτῶν, ἐκεῖνος ὅστις, ἂν ἠδύνατο, θὰ ἐσύλευε μετὰ τῆς μεγαλυτέρας τοῦ συνειδότος ἡρεμίας πᾶν ὅτι ἐγκλείει τὸ κατὰ χώραν Μουσεῖον.

Μετὰ ἡμίσειαν καὶ πλεον ὥραν ἐπαναλαμβάνομεν τὴν πρὸς τὸ ξενοδοχεῖον ἄγουσαν. Ἐπανελθόντες εἰς τὸ ξενοδοχεῖον παραλαμβάνομεν τὸν Γερμανὸν καὶ ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν ἱερὰν Ἄλτιν ἐν ἣ διατρέψαμεν μίαν περίπου ὥραν συμβουλευόμενοι καὶ διάγραμμα τῶν ἀνα-

σκαφῶν. Μετὰ τὴν δευτέραν ταύτην ἐπίσκεψιν ἅμα τῇ ἐπανόδῳ λαμβάνομεν τὸ πρόγευμα ἕως οὐ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μουσείου. Πρὸ τούτου εἰσελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν εἶδον ὀγκῶδες λεύκωμα ἐν ᾧ οἱ ἐπισκέπται ἐν παντοίαις ἐθνῶν γλώσσαις ἐχάρασσον τὰς ἐντυπώσεις αὐτῶν. Ἐσκέφθη ὅτι πάντες οὗτοι ἐπεδείκνυντο. Διὸ δὲν ἐδίστασα νὰ ἀκολουθήσω αὐτούς, ἂν καὶ ὁ μέχρι τοῦδε βίος μου ἀντέφρασκε πρὸς τὰς ἐπιδείξεις. Ἄλλ' ἀναλογισθεὶς ὅτι προηρχόμην ἐκ τῆς τῶν Φαραῶν χώρας, ἐν ἣ ὁ διαφημισμὸς καὶ ἡ ἐπίδειξις ἐξάρχουσιν, ἠσθάνθη ἐμαυτὸν ἀγόμενον νὰ ἀκολουθήσω ἔστω καὶ πρὸς ὥραν τὸ τοῦ Λατίνου me cetera brobo, deteriora sequor. Ἐχάραξα λοιπὸν καὶ ἐν τετραστίχον γεγραμμένον ἐν Λατινικῇ γλώσσῃ, ἣν ἐλάχιστα γνωρίζω, διότι οὕτω θὰ ἐπεδεικνύομαι, ἐπειδὴ τὴν ἐπίδειξιν φιληθεῖ τις νὰ ἐγκατοπτρίζῃ ἐν ἐκείνοις ἅτινα ἐλάχιστα γνωρίζει ἢ κέκτηται. Τὸ τετραστίχον τοῦτο ἐπέδειξα καὶ τῷ Γερμανῷ ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν «οὐδὲν κρυπτόν ὃ οὐ γνωσθήσεται». Ὁ Γερμανὸς εὐγενῶς φερόμενος ἐπεδοκίμασεν αὐτὸ, ἢ ἴσως ἀμαθέστερος ἐμοῦ περὶ τὴν γλῶσσαν ἠδυνάτει νὰ ἐπικρίνῃ. Οὐχ ἦτον πρόκειται νῦν ἐπιδείξεως κάλαμος ἐν τῷ λευκώματι ἐκείνῳ, ὅπερ κατεργύπανα δι' ἐμφανοῦς δοκῆσισοφίας.

Ἀκολουθεῖ

Π. ΜΑΝΤΑΔΑΚΗΣ

ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟΙ

Ο ΚΛΕΦΤΗΣ ΤΩΝ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ

Μπῆκα στὸ περιβόλι τὸ πολύανθο καὶ τὸ ξωτικό μιά μέρα. Ἐγὼ ὁ ἀνέρος, πῶς τ' ἀποφάσισα καὶ τόκαμα δὲν ξέρω. Μέσ' τὸ καταμνησήμερο, ποῦ ἀγκομαχοῦσαν τὰ λουλούδια, πέρασα τὴν ἀμπατὴ, ἀθώρητος ἀπὸ ξένο μάτι.

Τὰ μῦρα, ποῦ ἔχυναν οἱ δειρολιβανιῆς, ἦρθαν ἀμέσως στὴν ἀπάντησή μου. Καὶ τῶν κληματαριῶν οἱ ἴσκιοι, πρόσχαροι καὶ αὐτοὶ μεδέχτηκαν. Καὶ προχώρεσα, καὶ δὲ φοβήθηκα— ὕστερα ἐνοιῶσα τὴν ἀστοχιά μου καὶ τὴν τρέλλα

μου. Τὰ μονοπάτια μ' ἔσυραν τὰ πειρὸ πλημμυρισμένα ἀπὸ λουλούδια. Τόσο μεδυστικά, σὰ νὰ πρωτάνθιζαν. Μὲ χρώματα καὶ σχήματα πρωτόγνωρα σ' ἐμένα.

Καθὼς περνοῦσα, ἔκοβα τὸν ὕπνο τους, τὸ λυγμένον ἀδελά μου. Κι' ἀγάλια τᾶβλεπα νὰ πέρνουν κάποια ψυχὴ καὶ κάποιο πνεῦμα γύρω μου. Κι' ἄς μὴν ἔβλεπαν, κι' ἄς μὴ μιλοῦσαν τὰ λουλούδια. Ἦταν ὅλα μάτια δλάνοιχτα, ὅλα στόματα γιομάτα μυστικά. Καὶ μοῦγγεναν, καὶ

μοῦ κρυφομιλοῦσαν. Κ' ἐγὼ τοὺς ἀπαντοῦσα μὲ κρυφόλογα καὶ μὲ διανέματα γλυκά. Ἔτσι πέρασαν οἱ ὥρες μου, λησιμονημένες μέσ' τὰ βασιλικά καὶ μέσ' τὰ βάρσαμα μεθύσια.

Τότε, ἦτανε μάντεμα τῶν λουλουδιῶν, ἦτανε δική μου πρόβλεψη; Ἀνήσυχος, ἀρχισα ν' ἀνθοτρυγῶ. Κ' ἔχωνα στοὺς κόρφους μου λουλούδια, κι' ἔπαιρνα στὴν ἀγγαλιά μου. Καὶ τᾶβανα στεφάνια στὸ κεφάλι καὶ στὸ λαϊμό μου φυλαχτά. Ἦμωνα σκληρὸς, καὶ θέριζα καὶ σπαταλοῦσα τὰ λουλούδια. Κ' ἦταν ἡ χαρὰ τῶν λουλουδιῶν αὐτῇ, νὰ χάνωνται γιὰ μένα.

Μυρωμένος κι' ὀλοστόλιστος, μὲ τὸ χαριτωμένο φόρτωμά μου, κίνησα νὰ φύγω ἀπὸ τὸ περιβόλι. Νοικοκύρης, ὡς ἐκείνη τὴ στιγμή, κανένας δὲν εἶχε φανιστῇ. Κ' ἦμωνα καλόγνωμος καὶ καλοκαρδισμένος γι' αὐτὴ τὴ χάρη τοῦ περιβόλι. Καὶ κινούσα κι' ἀποχαιρετοῦσα κάθε γνώριμό μου ἀνθόκλωνο. Καὶ μ' ἀποχαιρετοῦσαν πειρὸ πολλὸ οἱ κλώνοι οἱ πληγωμένοι, κ' οἱ ριζόκορμοι οἱ ὀρφανεμένοι ἀπὸ τ' ἀνθια τὰ παιδιὰ τοῖς.

Μόλις πάτησα στὸ δρόμο τὸ ποδάρι, ἄγνωστοι διαβάτες μοῦπεσαν ἀπὸ κοντά. Καὶ φώναζαν

Η ΦΑΝΤΑΣΜΕΝΗ

Μοῦ πῆραν τὰ διαμάντια μου.

Ἔχασα τῆς ὁμορφιάς μου τὸ καμάρι πειρὰ. Τὴν προῖκα ποῦ μοῦ σύναξαν γαμπροὶ ποῦ μ' ὀνειρεύτηκαν. Καὶ δὲν ἀξιώθησαν νὰ μὲ στολίσουν νιόνυφη.

Κ' ἦρθαν ἄλλοι τώρα, ἀρπαγοὶ μιανοὶ, ἀκαρδοὶ μεθοκόποι, ν' μ' ἀπολάβουν. Ἐμένα καὶ τοὺς θησαυροὺς μου τοὺς μονάκριβους. Αὐτοὶ, ποῦ δὲ μ' ἀγροίκησαν σὰν κάτι ποῦ τὸ λὲν ἐλπίδα, μέσ' τὰ στήθια τους. Δὲν ἤξεραν μίτη τὴν ὑπαρξή μου, πρὶν βάλουν ἄδικο χέρι στὰ στολίδια μου. Ὁνειρο ἐγὼ, δὲ διάβηκα τὸν ὕπνο τους, τὸν καπνερὸ καὶ τὸν πνιγμένον.

Σὰν κληρονόμοι ἀπ' ἀγραφους νόμους γνωρισμένοι, ζήτησαν τ' ἀντρομοῖρι μου, ποῦ τοὺς χρωστοῦσα τάχα. Ἐγὼ ἡ παρθένα ἡ ἀγγιχτη. Καὶ μ' αὐτὴ τὴν πρόφαση ἀρπαξαν, οἱ ἀδικητὲς, κάθε μου δίκιο, κάθε καύκημα καὶ δόξα.

τὸν κλέφτη ἐμένα νὰ μὲ πιάσουν. Ἀρχισαν ὄλοι νὰ μὲ κνηγοῦν καὶ νὰ μὲ βρίζουν. Κάθε διαβάτης ποῦ ἐμπαινε στὸν ἀριθμὸ τους γίνονταν καὶ νοικοκύρης τοῦ περιβολιοῦ. Οἱ πέτρες ἔπεφταν δλόγυρά μου σύννεφο.

Ἀποφάσισα καὶ στάθηκα. Γύρισα ν' ἀντικρύσω τοὺς ἐχτροὺς μου, ἂν καὶ λαχτάρα μ' ἔδερχε, μὲ μάτια ἀδείλιαστα, καρφωμένα στὰ δικά τους. Ἀγριεμένοι μὲ τριγύρισαν. Ἀπόρησαν, ἀφοῦ μὲ ξέτασαν ἀπὸ κοντά. Καὶ περιφρόνησαν κ' ἐμένα καὶ τὸ θησαυρὸ μου. Ἀπλωσαν καὶ μοῦ πῆραν τὰ λουλούδια καὶ τὰ μάδησαν γιὰ τέρψη τους, μπροστά μου. Καὶ τὰ πάτησαν. Καὶ περιγέλασαν κ' ἐμένα καὶ τὸν πόνο μου. Καὶ μὲ φοβέρισαν νὰ μὲ σκοτώσουν, ἂν μὲ ξαναδοῦν στὸ περιβόλι, ποῦ δὲν ἦτανε δικό τους. Ἄλλοιως δὲ θ' ἄφριναν τὸ περιβόλι δλάνοιχτο κι' ἀνθοπνιγμένο νὰ τοὺς προσκαλῇ.

Μίτη νὰ τοὺς μιλήσω δὲν τὸ νόμισα ἄξιο τους. Φύγανε χωρὶς νὰ μὲ κυτάξουν. Ἡ ὀργή μου ἀκολουθοῦσε ἀπὸ κοντά τοὺς ἄλλη. Κ' ἡ κατάρα μου τοὺς πλάκωνε τὰ μέτωπα, τὰ σκλαβωμένα καὶ τὰ ταπεινά ἀπὸ φυσικοῦ τους.

Ἔτσι μοῦ πῆραν τὴν δροσιὰ κι' ἀπὸ τὰ χεῖλη κι' ἀπὸ τὰ βυζιά μου. Τῆς παρθενιάς μου τὸ στεφάνι τὸ διαμαντικὸ δικό τους τόκαμαν. Καὶ μὲ παράτησαν φτωχούλα κι' ἄσκημη. Μοιρολογήτρα καταφρονημένη.

Καὶ δὲν τοὺς ἔφτασαν τὰ λάφυρα, ποῦ σόριασαν μὲ ξένοιαστη καρδιά, σὰ νὰ τ' ἀπόχτησαν σὲ πόλεμο. Θέλησαν νὰ πανηγυρίσουν καὶ τὴ συφορὰ μου. Καὶ ν' ἀφίσουν πίσω τους τὸ περιγέλοιο καὶ τὴν καταφρόνηση, γραμμένα σὲ ἄσημα χαρίσματα.

Γυμνὴ ὅπως ἦμουν καὶ κλαμένη, στόλισα τὸ πένθος μου καὶ τὴ ντροπή μου μὲ διαμάντια ψεύτικα. Κάθε διαμάντι ἀτίμητο, ποῦ εἶχα στὰ στήθια, στὴν ποδιά, στὰ χέρια καὶ στὰ πόδια, τ' ἄλλαξαν μὲ ψεύτικο διαμάντι τόσο λαμπερὸ, ποῦ νὰ ντροπιάζῃ τὴ λάμψη τ' ἀληθινοῦ. Ἔτσι μὲ φόρτωσαν μὲ ψεύτικη νυφοστολῆς πλημμύρα

ἀπὸ βραχιόλια, σκουλαρίκια, ζῶνες καὶ ποδογύ-
ρια ἀστραφτερά. Καὶ μ' ἔκαμαν σὰ γυφτοπούλα
δύστηνη, ποῦ φέρνει γιὰ στολή τοὺς κόσμους
τῶν παραμυθιῶν ζωντανεμένους μὲ τὴ φαντα-
σιά της. Ἔτσι πῆραν τὴν ἐκδίκησίν τους τὴ
στερνὴ. Ἐκδίκηση γιὰ τὸ κακὸ ποῦ μοῦκαμαν.

Γραφτό τους ἦταν ὅμως νὰ μὴ χαροῦνε τὴ
χαρὰ τους. Ἡῦρα ἐγὼ παρηγοριά στὴν καινού-
ρια, τὴ φανταχτερὴ μου φορεσιά. Οἱ ὁμορφιές
μου οἱ ξεγελάστρες, οἱ ξένοι στολισμοί μου κ'
οἱ πεντάφτηνοι, τὰ πετράδια τὰ γυαλιστερά,
μοῦ ἔγιναν τόσο ἀγαπημένα, σὰν τὰ περασμένα
μου τ' ἀληθινά. Ἴσως καὶ πειδὸ πολὺ ἀκόμα.

Τώρα, ὀλημέρα ὀλονυχτίς, κάθομαι καὶ κα-
μαρώνω, μὲ μάτια πρὸ λησμόνησαν τὸ δάκρυ

Ο ΚΗΠΟΣ Ο ΚΛΕΙΣΜΕΝΟΣ

Ἀκοῦτε, ἔσεἰς ποῦ κυνηγᾶτε τ' ἄφραστα,
χωρὶς ποτέ σας νὰ τὰγγίζετε!

Ἔπλασα μοναχὸς μου ἐγὼ τὸν κόσμον τὸ δικό
μου, ποῦ τὸν πιθυμοῦσα. Ὅπως τονὲ γύρεψα
παντοῦ καὶ δὲν τὸν ἤῦρα, ἔτσι τὸν ἔπλασα.

Σὲ παρθένον χῶμα ἀπάτητο ἔσπειρα τοὺς
σπόρους ποῦ γεννοῦν τὰ ὄνειρα τὰ γιγαντωμένα.
Φύτεψα τὴς ρίζες ποῦ ἀναδύνουν κάτω ἀπὸ
τὸν ἥλιον τὰ περιπλοκάδια τ' ἀνθισμένα. Κ' ἔγινε
τ' ἀνθισμα καὶ τ' ἀναβλάστημά τους γλήγορον
κ' ἀστραποβόλον, σὰν τὴν προσταγὴ τοῦ νοῦ
ποῦ χρόνια τὰ ὄνειρεύτηκε.

Ἔλα τώρα ἐσὺ, καρδιά μου, ν' ἀπολάψης τὰ
εὐκόλα τὰ ἔργα μου καὶ τ' ἀκριβὰ μου. Ἐτοιμὸ
σὲ προσμένει τὸ τραπέζι τὸ γλωρόστρατο μὲ τ'
ἀνθοφόρα ἀπάνου δέντρινα καντήλια καὶ λυχνά-
ρια.

Τότε ἀποφάσισα. Κ' εἶπα στοῦ παραδείσου
μου τὴ θύρα κ' ἄνοιξε καὶ μπῆκα. Κι' ἔπεσα
καὶ προσκύνησα τὰ πλάσματα τὰ θεῖα, ποῦ
φύτρωναν ἐκεῖ. Ὅλα εἶχαν τὴ θωριά τὴ γνώ-
ριμη, ποῦ ἐγὼ τοὺς εἶχα δώση. Διάφανα καὶ
λαμπερά, σὰν τὰ κοιμάμενα νερά, τὰ μεσημέρια.
Τόσο ἀπαλόσωμα κ' ἀνέγγιχτα, ποῦ ἔλεγα μὴν
τὰ πληγώση τὸ χᾶδι τῆς ματιᾶς μου.

Τότε εἶδα πόσο ἡμουν ταπεινὸς ἐγὼ, μικρὸς,

πειά, καὶ χαίρομαι τ' ἀζήλευτα προικιά μου.
Κανένας πειὰ κακόματος δὲ θὰ μοῦ τὰ βασκάνη!
Ἄνθρωπος φτονερός δὲ θ' ἀγροικίση τὴν κα-
κία του μπροστὰ στοὺς θησαυρούς μου. Ὅλοι θὰ
περνοῦν καὶ δὲ θὰ μὲ προσέχουν, στῆς χαρᾶς
μου τὸ μεθύσι. Τρελλὴ θὰ μὲ νομίζουν, οἱ
ἄγνωμοι.

Τώρα, ἀγαπῶ τὰ ψεύτικα διαμάντια, τὰ
στολίδια μου τὰ νυφικά, ποῦ σ' ὄλους εἶν' ἓνα
περίπαιγμα. Κανένας δὲ θὰ μοῦ τὰ πάρη πειά!
Κι' ἂν ὄλοι ξέρουν πῶς τὸ ψέμα μᾶς χαρίζει
τῆς ἀλήθειας τὴν παρηγοριά, ποῖος θὰ μπορούσε
σὰν ἐμένα νὰ χαρίση τὴν ὄψη τὴν ξάστερη τοῦ
ἀληθινοῦ σ' ὅ,τι φανταστικὸ καὶ σ' ὅ,τι
πλάνο;

στὰ πόδια τοὺς πεσμένους. Ὅσο ἀτάραχα, βυθι-
σμένα τᾶβλεπα στὴν ἀχάλαστί τους τὴ γαλήνη,
τόσο ἔνοιωθα τὸ χωρισμὸ μας, ποῦ μᾶς χώριζε.
Δειλὸς, δὲν ἤξερα ποῦ ν' ἀνάψω πρῶτα τῆς
λατρείας μου τὸ θυμιατό. Μὲ τὸν πόθο τοῦ
πρωτόφαντου, μὲ τοῦ ἀγνωστοῦ τὴν περιέργεια,
ἦρθα ἀπὸ κάτω σὸ σιμώτερον τ' ὄνειροφάντα-
σμα, δεντρὶ μαζί καὶ πνέμα, κ' ἄπλωσα τρεμου-
λιαστὰ τὰ δάχτυλά μου νὰ τὰγγίζω, νὰ τὸ μυρι-
ριστῶ, νὰ τὸ φιλήσω!

Ἀξαφνα, τ' ἀγαπημένο πλάσμα, ἐν' ἀπὸ τὰ
μύρια πλάσματα, τὰ πλημμυρισμένα μὲς τὸ
περιβόλι, παρᾶτησε τὴ γῆ, τὸ χῶμα ποῦ τὸ
συγκρατοῦσε, καὶ σύρριζο καὶ σύγκλαδο, ἄρχισε
ν' ἀργοσαλεύη καὶ ν' ἀργοπετᾶ ὀλόγυρά μου,
φεύγοντας τὰ λαχταριστά μου τ' ἀγκαλιάσματα.
Κι' ἀγάλια, καὶ χωρὶς νὰ καταλάβω πῶς, ἔχανε
τὴν ὄψη του τὴν ἀνθισμένη, καὶ τέλος ἔπεσε
στάχτη στὰ πόδια μου μπροστὰ!

Ἡ ἀπελπισία μου στάθηκε θανάσιμη. Κι'
ἔφερα τὸ βῆμα μου σὲ δεῦτερον ὄνειροπλάσμα,
πειδὴ πέρα. Κ' ἔπαθα τὸ ἴδιον ἐκεῖ καὶ πάλι. Κα-
θὼς μὲ διψασμένο μάτι θέλησα νὰ τ' ἀντικρύσω,
σκόρπισε σὰ σύννεφο, ποῦ ὁ ἥλιος ὁ χρωματι-
στῆς τὸ μυριβάφει, κ' ὁ ζέφυρος, ξεφαντωτῆς,
τὸ ξαναμίξει.

Φόβος τρανὸς μὲ πέρασε ὡς τὰ βαθύρριζά
μου. Εἶδα πῶς θάχανα ὄλες τῆς χαρᾶς καὶ τῆς
ἀγάπης μου. Καὶ θὰ τῆς σκότωνα μὲ τὸ ἴδιον
μου τὸ χέρι ἐγὼ, σὰν πατέρα παιδοφόνο. Τρο-
μασμένος στάθηκα. Κι' ἔφυγα πίσω, σὰν κυνη-
γημένος. Κι' ἡ θύρα κλείστηκε κατόπι μου μὲ
πάταγο, ποῦ θύμιζε φοβέρα.

Ἐμεινα ἀπὸ τότε, φύλακας ἀκοίμητος, στὴ
θύρα ἀπόξω. Τὸν παράδεισόν μου τὸν ἱερό, μὲ
τοὺς καρποὺς τοὺς ἀπαγορευμένους, κανένας πειὰ
δὲ θὰ τὸν πατήση. Μήτ' ἐγὼ!

Ἀκοῦτε, ἔσεἰς οἱ ἀπότολμοι τῶν ἄφραστον
κυνηγητάδες.

Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΜΙΑ ΚΑΤΗΡΑΜΕΝΗ ΔΟΞΑ

Ἡ εἰδησις τῆς ἀποφάσεως ποῦ ἔλαβεν ὁ
Γερμανὸς Ἀυτοκράτωρ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐν τῷ
Ἀχιλλεῖῳ ἀγαλμα τοῦ Ἑρρίκου Ἄϊνε θὰ λυ-
πήση κατάκαρδα ἀκόμη μίαν φορὰν, τοὺς λο-
γίους οἱ ὅποιοι εἰς ὅλα τὰ μέρη συμφωνοῦν ὅτι
μὲ τὸν θάνατον κάθε μεγάλου ποιητοῦ πρέπει
νὰ πεθαίνῃ καὶ κάθε μνησικακία ξένη πρὸς τὴν
ἀγνὴν ποίησιν. Αὐτὸ τὸ ἀγαλμα, διὰ τὸ ὅποιον
εἶπαν ὅτι «δὲν ἠμποροῦσε νὰ στηθῆ πουθενά»
ἔλεγε ὅτι εἶχεν εὖρη τὸ ὀριστικὸν καὶ ἀπαρα-
βίαστὸν του ἄσυλον ἐπάνω εἰς τὸν ἀνθισμένον
βράχον ποῦ χάνεται μέσα στὴν γαλανὴν θάλασ-
σαν—καὶ ὅμως νὰ ποῦ ἓνας ἡγεμὼν καθαιρεῖ
ἐκεῖνον ποῦ εἶχε κάμη μία ἡγεμονίς καὶ νὰ ποῦ
ἡ αἰχμὴ ἐνὸς ξίφους θὰ ξαναταράξῃ τὴν ἀνή-
συχον περιπλανωμένην καὶ ὀλολύζουσαν σκιάν
τοῦ Ἄϊνε, ὅπως τὸ φάσγανον τοῦ Ὀδυσσεῦς
εἰς τὸν Ἄδην, διεσκόρπισε τὰ ἄταφα φαντά-
σματα. Ἀξιοθρήνητος μοῖρα ἐνὸς σεβαστοῦ
εἰδώλου! Ἀφορισμὸς ἐνὸς ἀγρίου μεγαλείου!
Εἶναι πεπρωμένον φαίνεται ὁ Ἑρρίκος Ἄϊνε
νὰ μὴ εὖρη ἄσυλον καὶ λατρείαν παρὰ μέσα
εἰς τὰς ψυχὰς τὰς μεθυσμένας ἀπὸ τὴν χαρὰν
ποῦ τὲς ἔδωσε: Τουλάχιστον, ἐὰν ὑφίσταται τὴν
ἐξορίαν πέραν τοῦ τάφου διότι μᾶς ἠγάπησε
πολύ, εἰς ἡμᾶς ἴσως θὰ εὖρη τὰ πλέον εὐσπλαγ-
χνικά καταφύγια, τὰς εἰλικρινεστέρας προσφο-
ρὰς τῆς καρδίας.

Αἰσθημα ἀβρότητος θὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ
ἐκφράσω γνώμην ἐπὶ τοῦ σφοδροῦ μίσους ποῦ
διήγειρεν ἐναντίον του ἕνεκα τῆς φιλελευθερίας
του, τῆς Γαλλοφιλίας του, τῆς λατρείας του
πρὸς τὸν Ναπολέοντα καὶ τῶν ἐπιθέσεων του
κατὰ τὴν Πρωσικὴν ἐπικρατίαν. Ἥλιπε
καεῖς ὅτι αὐτὸ τὸ μῖσος θὰ κατεστέλλετο ἐπι-
σήμως ἀπὸ τῆς τελευταίας πεντηκονταετηρίδος,
δυστυχῶς ὅμως τὸ ζωηρεῖ μίαν ἀδυσώπητος
πολιτικὴ ἐκδίκησις. Καὶ ἀκόμα δὲν ἔπρεπε νὰ
ἐλαττώσῃ τὸν θαυμασμὸν ποῦ ὀφείλεται εἰς
τὴν λυρικὴν ἰδιοφυίαν καὶ εἰς τὸν θαυμάσιον

περὶ λόγον τοῦ Ἑρρίκου Ἄϊνε ὅπως αἱ ἀντι-
γαλλικαὶ ἐπιθέσεις τοῦ Βάγνερ δὲν ἀπεμάκρυ-
ναν τὸν ἐνθουσιασμὸν διὰ τὸ ἔργον του ἀπὸ
τὰς τελευταίας μας γενεάς.

Μᾶς ἐπιτρέπεται, χωρὶς νὰ φανῶμεν ἀδιάκριτοι,
νὰ ὑπενηυμίσωμεν ὅτι ὁ γραφεὶς εἰς τὰ 1844
πρόλογος διὰ τὴν Germania ἐξαίρεται ἀκόμη
καὶ σήμερον διὰ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ζωηροῦ
πατριωτισμοῦ, διὰ τὰς σκέψεις του ἐπὶ τῆς
Γαλλογερμανικῆς φιλιώσεως, ἐπὶ τῆς τύχης τῆς
Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης, ἐπὶ τοῦ δημοκρατικοῦ
μέλλοντος καὶ τοῦ ρόλου τῆς Γερμανίας ἐν τῇ
Εὐρωπαϊκῇ ἐξελίξει τοῦ μέλλοντος τούτου. Αἱ
πολιτικαὶ μεταρρυθμίσεις μετέβαλον μέγα με-
ρος τῶν ὑπὸ τοῦ Ἄϊνε ἐκφρασθέντων συναι-
σθημάτων καὶ φαίνεται μὰ τὴν ἀλήθειαν ὅτι
τὰ λοιπὰ συναισθήματα εἶναι τοιαύτης φύσεως
ὥστε νὰ συγκαταλέγονται τὰς μνησικακίας εἰς τὴν
τάξιν τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων διαφωνιῶν τῶν
ὁποίων ἡ δόξα ἐξαλείφει τὰ ἔχη.

* *

Τὸ καθετὶ, εἰς τὸ ἔργον καὶ τὴν ζωὴν τοῦ
Ἄϊνε, προδιέθεσε τὸ μέγα αὐτὸ πνεῦμα νὰ
γίνῃ ἓνας πνευματικὸς μεσάζων μεταξὺ τῆς
Γερμανίας καὶ τῆς Γαλλίας, καὶ νὰ συντελέσῃ
εἰς τὸ νὰ διαδεχθῆ τὸν Γαλλικὸν ρομαντι-
σμὸν εἰλικρινεστέρον ἀντίληψις τῆς λυρικῆς ποι-
ήσεως. Σήμερον ἡ ἀντίληψις αὐτὴ ὀλοὴν ἐξα-
πλοῦται, καὶ αὐτὸς ποῦ ὁ Verlaine ἐλησμόνησε
νὰ συγκαταλέξῃ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν «κατηρα-
μένων του ποιητῶν» μᾶς ἐμφανίζεται ὡς ζῶν
διδάσκαλος. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐξαιρετικῶς ἐπα-
γωγὸς διὰ τῆς ἀναμίξεως τῆς εἰρωνείας, τῆς
λύπης καὶ τοῦ ὄνειρου, αὐτὸς ὁ Ἑρρίκος Ἄϊνε
ὁ πανηγυριζόμενος καὶ ὑποβλεπόμενος, ποτι-
σμένος ἀπὸ ρομαντισμὸν, συνεδύαζε ἐπίσης μίαν
θαυμασιάν αἰσθησίν τῆς ἀνατολικῆς ποιήσεως.
Ἄλλ' ἡ ποίησις ποῦ ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Hugo
ἀνεμίχθη βαθμηδὸν μὲ τὴν περιγραφικὴν εὐ-

γλωττίαν, κατόπιν οἱ Παρνασσιακοὶ ἐγκατέλειψαν τὴν εἰρωνείαν, τὴν κωμικὴν λεπτομέρειαν καὶ τὴν ὑποκειμενικὴν συγκίνησιν. Ὁ Musset καὶ ὁ Banville μόνον αὐτοὶ ἐπλησίασαν τὸν ἰδιάζοντα χαρακτηρισμὸν τῆς ἰδιοφυΐας τοῦ Ἀϊνε. Ἐπρεπε νὰ ἔλθῃ ὁ Verlaine διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Intermezzo τὴν Γαλλικὴν τῆς φυσιογνωμίαν νὰ δημιουργήσῃ τὸν τραγοῦδι καὶ νὰ χαρίσῃ εἰς τὴν ποίησιν τὸν χαρακτήρα τῆς συντομίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν μεγίστην ἔντασιν τοῦ ὁ Ἐδγαρ Πόε ἐθεωροῦσεν ὡς ὅσον εὐμορφίας διὰ κάθε ποίημα καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Baudelaire ἐτήρησε πάντοτε ἐξ ἀποστροφῆς πρὸς τὴν περιττολογίαν. Ὑπάρχει, ἄλλως τε, μία ἀναμφισβήτητος συγγένεια μεταξύ τῶν καταστάσεων τῆς ψυχῆς καὶ τῶν αἰσθητικῶν ἰδεῶν αἱ ὁποῖαι ἐπρωτοστάτησαν εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν ποιημάτων τοῦ Πόε, τοῦ Ἀϊνε εἰς τὴν *Θάλασσαν τοῦ Βορῶ* καὶ τοῦ Baudelaire ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ συγγενεύουν μὲ τὸ *Βιβλίον τοῦ Λαζάρου*, ἐνῶ ὁ Intermezzo ἐνθυμίζει τὰ *Ἐλεγεία χωρὶς λόγια* καὶ τὸ *Καλὸ Τραγοῦδι* τοῦ Verlaine.

Διὰ τοῦ Banville, τοῦ Verlaine, τοῦ Laforgue, διὰ τοῦ Chopin καὶ τοῦ Schumann, ἡ μορφὴ τῆς τέχνης καὶ τὸ ἰδιάζον πνεῦμα τῆς ποιήσεως τοῦ Ἀϊνε εἶδον τὴν Γαλλικὴν τῶν ἔκφρασι, εἰς τὴν φιλολογίαν μας ὅπως καὶ εἰς τὴν νεωτέραν μας μουσικὴν. Καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ὑγιὲς πνεῦμα τοῦ Νίτσε μᾶς συγκινεῖ καὶ φθάνει εἰς τὸ ζενιθ τῆς ἐπιδράσεώς του, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ λησμονήσωμεν τὴν πνευματικὴν του συγγένειαν μὲ τὸν Ἀϊνε. Φαίνεται ὅτι ἐδανείσθη ἀπ' αὐτὸν τὴν ἐπιγραφικὴν μορφήν τῆς ποιήσεώς του, μερικὰς εὐστροφίας ἐκφράσεως, μερικὰς σκέψεις. Δὲν ὑπαινίσσομαι μόνον τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τῶν θανμασίων τραγοῦδιῶν ποῦ ἀποτελοῦν τὸν *Ζαχαρούστραν*, τὸν συνδυασμὸν τῆς δριμύειας εἰρωνείας καὶ τοῦ λυρισμοῦ, τὴν πιζορὰν καταφρόνησιν καὶ τὸν ἀπεγνωσμὸν ἰδεαλισμὸν ποῦ εὐρίσκει κανεὶς εἰς τοὺς δύο τούτους διδασκάλους τῆς Γερμανικῆς γλώσσης. Ἀλλὰ τὸ *Ἔσπρημα τῶν φύλλων* ἠμποροῦσε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐπιγραφή εἰς τὸ Νιτσεικὸν ἔργον καὶ ὅταν διαβάξῃ κανεὶς τὸν «Ἀπογοητευμένον» τῶν *Νεκτερινῶν τραγοῦδιῶν*, εὐρίσκειται ἐμπρὸς εἰς τοιαύτην ὁμοιότητα μορφῶν καὶ ἐκφράσεων ὥστε φαίνεται ἀδύνατον ὁ Νίτσε νὰ μὴ ἐνεπνεύσθη ἀπὸ τὰς πέντε πρώτας στροφάς, ἐνῶ ἐξ ἄλλου οἱ τελευταῖοι στίχοι εἶναι ἡ συμπυκνωμένη μετάφρασις ἑνὸς ποιήματος εἰς πεζὸν τοῦ Baudelaire καὶ θὰ ἐγράφετο μία περίεργος μελέτη ἐπὶ τῶν πνευματικῶν σχέσεων τοῦ Ἀϊνε καὶ τοῦ Νίτσε, ὅπως ἀκριβῶς ἐχαρά-

χθη διὰ τὰς σχέσεις τοῦ Taine καὶ τοῦ φιλοσόφου τοῦ Sils-Maria.

* *

Αἱ σχέσεις τῶν ποιητῶν μας καὶ τοῦ ἀφωρισμένου τῆς Κερκύρας μᾶς τὸν καθιστοῦν ἀκόμα ἀγαπητότερον. Ὁ ἐνθουσιώδης αὐτὸς θαυμαστής τοῦ Ναπολέοντος δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὐφρῆ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν ἠλιολουσμένην Ἀγίαν Ἐλένην ὅπου αἱ εὐλαβεῖς χεῖρες μᾶς Αὐτοκρατορικῆς μάγιστρος εἶχαν στήσῃ τὸ ὁμοίωμα του. Ἦτο μέγα πνεῦμα. Ἐδημιούργησε τὸν ἰδικὸν του λυρικὸν κόσμον, καὶ ἀφῆκεν ἀφθάρτα μνημεῖα διὰ τῆς ὠραιότητος τῆς μορφῆς καὶ τῆς εὐγενείας, τῆς ἁρμονίας, τῆς εὐκρινείας τῶν συναισθημάτων. Αὐτὸς μόνος θὰ ἐφθανε νὰ διαψεύσῃ μ' ἓνα θανμασίον παράδειγμα ἐκείνων ποῦ δίσχυρίζονται ὅτι ἡ σημιτικὴ φυλὴ δὲν παράγει ποιητὰς, λησμονοῦντες ὅλην τὴν ἀρχαίαν Ἀνατολήν, καὶ βεβαιοῦν ὅτι ἡ φυλὴ αὐτὴ δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ παρὰ κριτικὰ προτερήματα εἰς τὴν φιλοσοφίαν καθὼς καὶ εἰς τὴν τέχνην, λησμονοῦντες ἅπλως τὸν Spinoza.

Πρέπει, ἐὰν ἀμφισβητήσῃ κανεὶς μερικὰ ἀπὸ τὰ πεζογραφήματά του, νὰ θεωρήσῃ τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Ἀϊνε ὡς ἐν ἀπὸ τὰ ἐξοχώτερα ἔργα τῶν νεωτέρων χρόνων. Εἶναι θανμασίον μίγμα Ἑλληνισμοῦ, βορείου ρομαντισμοῦ, διανγείας, ρεμβασμοῦ, γέλιου, λυγμοῦ, ἀνατολικῆς μεγαλοπρεπείας, σατύρας, τρυφερότητος καὶ πάθους· μίγμα ποῦ κατέστη ὁμογενὲς μ' ἓνα καλλιτεχνικώτατον τρόπον καὶ τὸ ὁποῖον ἡ Γερμανικὴ φιλολογία ποτὲ δὲν εἶχεν ὑποπτευθῆ ἢ πρὸ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτοῦ τοῦ ἀσθενοῦς τοῦ ὁποῖου ἡ τέχνη ὑπῆρξε φωτεινὴ καὶ ποῦ δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ διαβάσῃ τὸ ἔργον του χωρὶς νὰ γελᾷ καὶ νὰ κλαίῃ μαζί, τὸσον ἡ μαγεία του εἶναι ἔξοχος εἰς τὸ νὰ συμφιλιώσῃ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μας συναισθήματα ποῦ ἡ ἔνωσις τῶν ἐφαίνετο ἀδύνατος. Ἐὰν μία ποίησις ἀπέκτησέ ποτε ἐκεῖνο ποῦ ὁ Νίτσε ὠνόμαζε «πυρίνουσ πόδας», εἶναι αὐτὴ ὠρισμένως ποῦ ἔδωκεν εἰς τὸ Γερμανικὸν πνεῦμα μίαν νέαν αἴσθησιν, μᾶς γλυκειάς καὶ σπανίας εὐμορφιάς. Καὶ διὰ τοῦτο, καθηραμένος ἐπὶ ὅλων τῶν σημείων τῆς κατοικημένης γῆς, ὁ ἐξόριστος τοῦ Ἀγγιλίου αἰώνως θὰ εὐλογηταί εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων ἐκείνων ποῦ θὰ ἐπαναλαμβάνουν τὰς στροφάς του σιγαλὰ τὴν ὥραν τοῦ δειλινοῦ, ὅπως τὰς ἐπανελάμβανεν ἡ ὑπέροχος ἡγεμονὶς στρέφουσα πρὸς τὴν θάλασσαν τὸ πρόσωπόν της ποῦ εἶχεν ἐξιδανικεύσῃ ἡ λύπη.

(Μετάφ. ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΟΞΑ) CAMILLE MAUCLAIR

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΤΕΧΝΑΙ — ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Τὸ Σουδάν, ὑπὸ Ν. Σκωτίδου

Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Ὁ κ. Σκωτίδης εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ἰκανωτέρους καὶ εὐσυνειδητοτέρους Προξένους μας, πρᾶγμα ποῦ δὲν τὸν ἐμποδίζει διόλου νὰ εἶναι καὶ γερὸς χειρὶσθῆς τοῦ καλάμου. Εἰς τὰ «Παναθηναῖα» ἐδιάβασα ἀποσπάσματα μελέτης του περὶ Ἀλβανίας, πολὺ εὐχάριστον δ' ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμε τὸ τελευταῖος ἐκδοθέν περὶ Σουδάν βιβλίον του ποῦ ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως τὴν ὁποίαν ὑπέβαλε τὸν Μάρτιον τοῦ 1907 εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ὁ κ. Σκωτίδης ἐξετάζει τὸ Σουδάν ὑπὸ ἐθνολογικῆν, ἀρχαιολογικῆν καὶ ἱστορικῆν ἄποψιν καὶ μᾶς δίδει χαρακτηριστικὰς γραμμὰς τῆς συγκοινωνίας, τῆς διοικήσεως, τῆς παιδείας, τοῦ κλίματος καὶ ἐν γένει ὅλων τῶν αἰτίων καὶ τῶν μέσων ποῦ συντελοῦν εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον καὶ τὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς πρὶν ἀγρίας αὐτῆς χώρας.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σκωτίδου εἶναι μία ἀκριβῆς ἀναπαράστασις τῶν πραγμάτων περιορισμένη, ὅπως λέγει καὶ ὁ ἴδιος, ἐντὸς τῶν ὁρίων ἐπισήμου ἐκθέσεως. Εἶναι μ' ἄλλους λόγους μία φωτογραφία κ' ὄχι ζωγραφιά. Μ' ὅλα ταῦτα ὁμως ὁ ἥρεμος καὶ ἀμερόληπτος ἀπεικονιστὴς σὲ μερικὰ μέρη ξεχνᾷ ὅτι εἶναι τοιοῦτος καὶ ἀφήνων κατὰ μέρος τὴν ρεδιγὸταν τοῦ διεθνοῦς παρατηρητοῦ, περιβάλλεται τὴν στολήν τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξένου καὶ γίνεται λυρικώτατος καὶ ἐνθουσιάζεται καὶ περιγράφει μὲ συγκίνησιν τὴν εὐρωστίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ποῦ εἶναι ἀπλωμένος σ' ἐκείνην τὴν χώραν (5700 Ἑλληνες ζοῦν εἰς τὸ Σουδάν), καὶ δέχεται μὲ παραδείγματα ζωντανὰ τὴν ἰσχύν του καὶ τὸν ἀνεβάξει ἐμπρὸς στὰ θολωμένα μάτια ἐκείνων ποῦ ὑβρίζουν ἀπὸ ζήλεια τὸν φιλόπονον καὶ ἔξυπνον αὐτὸν λαὸν «ὅστις διὰ τοῦ ἀποικιακοῦ καὶ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἐπιτυχῶς ἐπέδειξε πάντοτε καὶ πανταχοῦ τοῦ κόσμου, διὰ τῶν ἔξεων του ἐν πολλοῖς σημείοις παραπλησίον ταῖς συνθηταῖς ἄλλων ἀνατολικῶν λαῶν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ἐγκατέστη, διὰ τοῦ φαιδροῦ, ἀφελοῦς καὶ δημοκρατικοῦ χαρακτήρος του, ὅστις καθιστᾷ αὐτὸν προσιτὸν παντὶ καὶ διὰ τῆς ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένης καρτερίας καὶ ἀντοχῆς εἰς τὰς στερήσεις καὶ κακουχίας τῶν χωρῶν εἰς αἷς μετῴχησε, δύναται εἴπερ τις καὶ ἄλλος λαὸς νὰ εὐδοκίμησῃ καὶ προοδεύσῃ ἐν Σουδάν.....»

Ἐνα τέτοιο βιβλίον θὰ ἤθελα νὰ τὸ ἔβλεπα ἐπιμελῶς διδασκόμενον εἰς τὰ ἐμπορικὰ μας σχολεῖα διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι διδασκικώτατον καὶ ὠφελιμώτα-

τον, ἔχει καὶ τὸ κῦρος τῆς ὑπογραφῆς ἑνὸς Ἑλληνικοῦ Προξένου ποῦ ὁμολογουμένως τιμᾷ τὴν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν στέκει.

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ

«Θεοδώρα» δράμα εἰς πράξεις τρεῖς

ὑπὸ Γ. Τσοκοπούλου

Καθένας ποῦ ἐγνώριζε τὸ ταλέντο τοῦ κ. Τσοκοπούλου ἐπερίμενε φυσικὰ νὰ τὸ δῆ καὶ εἰς τὴν «Θεοδώρα» του, ὅπως τὸ εἶδε αἴφνης εἰς τὴν «Βασίλισσα τοῦ Σαββά». Δυστυχῶς ὁμως τὸ ἔργον αὐτὸ, ἡ «Θεοδώρα», ἔχει τόσας ἀτελείας ὥστε τὸ μυαλὸ ἑνὸς ἀνθρώπου ποῦ ἀντιλαμβάνεται κάπως διαφορητικὰ ἀπὸ ὅτι ἀντιλαμβάνεται τὸ μυαλὸ ἑνὸς ἀστοῦ, νὰ ἠμπορῇ νὰ τὰς διακρίνῃ καὶ ἀποδείξῃς τούτου εἶνε ὅτι ἐνῶ ἡ «Θεοδώρα» χειροζροτήθη καὶ ἐπαίχθη ἐξ ἡ ἐπτά φορές συνεχῶς εἰς τὸ Βασιλικὸ Θέατρο—σπανία τύχη δι' ἑλληνικὰ ἔργα—καὶ τοῦτο ἔγινε βέβαια μόνον καὶ μόνον διότι ἤρρεσε εἰς τὸ θεατρικὸν κοινὸν τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τούτοις οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ οἱ διάφοροι κριτικοὶ ποῦ κριτίζουσι κάπως καὶ τὴν ψυχολογία τῶν προσώπων, καὶ τὴν πλοκὴν τοῦ ἔργου καὶ ἐν γένει τὴν τέχνην δὲν ἔμειναν καὶ πολὺ εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὸ σύνολο τοῦ δράματος.

* *

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἔργου ὁ κ. Τσοκοπούλος τὴν ἐξήγησε ἀπὸ τὸ Βυζάντιον, καὶ τὴν εὗρε εἰς τὸ πρόσωπο τῆς αὐτοκρατορίσσης Θεοδώρας, ἡ ὁποία, πρὶν νυμφεῦθαι τὸν Ἰουστινιανὸν, εἶχεν ἀποκτήσῃ ἀπὸ τοὺς ἔρωτάς της μὲ κάποιον Ἐκρηβόλο ἓνα υἱόν, τὸν Ἰωάννην. Ὁ νέος αὐτὸς κινούμενος ἀπὸ ἐκδίησιν ἐναντίον τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος εἶχε κλείσῃ τὰς φιλοσοφικὰς Σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν, ἔρχεται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀνεύρῃ τὴν ἀγνωστον εἰς αὐτὸν μητέρα του καὶ τὴν πρῶτην ἐρωμένην του, τὴν Ἀπολλωνία, ἡ ὁποία τώρα ἔχει γίνῃ χριστιανὴ καὶ εἶναι καθαρίστρια τῆς Αὐτοκρατορίσσης, εἰς τὸ Παλάτι.

Ὅμως στασιαστῶν ἐξεγερθεῖσα κατὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῆς Θεοδώρας ἀναγορεύει τὸν Ἰωάννην, ἀρχηγὸ τῆς ἡ ἀναμενομένη στάσις ἀρχίζει, ἀλλὰ γρήγορα καταπνίγεται. Ὁ Ἰωάννης καὶ οἱ συναρχηγοὶ του συλλαμβάνονται καὶ ὀδηγοῦνται ἐμπρὸς εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὁ ὁποῖος ἀφίνει τὴν Θεοδώρα νὰ τοὺς ἀνακρίνῃ. Ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἀνάκρισις, ἡ Θεοδώρα ἀναγνωρίζει ἀπὸ τὰς ἀπαντήσεις τὸν υἱὸν της· ἐπειδὴ ὁμως ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς αὐτὸν ἀμέσως, ἰκανοποιεῖται εἰς τὸ νὰ διατάξῃ τοὺς φρουροὺς νὰ τὸν περιποιοῦνται

ιδιαιτέρως εις τὴν φυλακὴν. Ἡ τρυφερότης αὐτῆ τῆς Θεοδώρας πρὸς τὸν Ἰωάννη τονίζεται ἵπουλα ἀπὸ τὸν ἑπαρχο Καππαδόκη εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὡς ἔρωτικό δῆθεν αἶσθημα τῆς αυτοκρατορίσσης.

Ὑστερα ἀπὸ ἕναν ὕμνο πρὸς τὰς Ἀθήνας, πού ἀπαγγέλλει ἡ καθαρίστρια εἰς τὴν Θεοδώρα, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν παρουσίαν κάποιων ξένων πρέσβων εἰς τοὺς αὐτοκράτορας, φανερώνει—ἀργὰ πλέον—ἡ Θεοδώρα εἰς τὸν Ἰουστινιανὸν ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶνε υἱὸς τῆς καὶ ὅτι ὡς ὄρσιος καὶ ἔξυπνος πού εἶνε τὸν φαντάζεται διάδοχο τοῦ Βυζαντινοῦ Θρόνου. Ὁ αὐτοκράτωρ πείθεται, τὸν ἀνακηρύττει πραγματικῶς διάδοχό του, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνη ὁ Καππαδόκης εισερχόμενος ἀγγέλλει ὅτι ὅλοι οἱ συλληφθέντες στασιασταὶ καὶ μαζὺ μὲ αὐτοὺς καὶ ὁ Ἰωάννης ἐθανωτώθησαν.

*

**

Μὲ τὴν ὥραϊαν αὐτὴ ὑπόθεσι ἐπερίμενε κανεῖς περισσότερα πράγματα, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν κ. Τσοκόπουλο. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ εἰς τὰς τρεῖς πράξεις ὥραϊαι φράσεις, κάμποσες καλῆς ιδέας· λείπει ὅμως κατὰ σπουδαιότερο ἀπὸ ὅλα αὐτά: ἡ πλοκή, ἡ δραματικὴ τέχνη. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα εἰς τὴν πρώτην σκηνὴν κάποιος μοναχὸς Σάββας, πού κάθεται ἐπάνω εἰς ἕνα παλαιὸ Ἰωνικὸ στύλο, προφητεύει ἀδιάκοπα καὶ κοραστικά, πράγματα, πού ἂν ἔλειπαν δὲν θὰ ἔχανε κατὰ τίποτε τὸ δρᾶμα.

Εἰς τὴν δευτέρα πράξι διηγεῖται ἡ Θεοδώρα εἰς τὴν ἀκολοιούσα τῆς τῆς περιπετειᾶς τοῦ βίου τῆς, ὅτε ἦτο ἑταῖρα—καὶ ἡ διήγησις αὐτῆ παρεμβάλλεται διὰ τὴν δικαιολογήσῃ ὁ συγγραφεὺς τὴν ἐπιπόνησιν τοῦ Ἰωάννη ὡς υἱοῦ τῆς—ὕστερα γίνεται ἡ στάσις καὶ ἐνθ' οἱ στασιασταὶ ὀδηγοῦνται πρὸ τοῦ αὐτοκράτορος διὰ τὴν ἀνακριθῆναι, ὁ Ἰουστινιανὸς ἀφίνει τὴν ἀνάκρισιν εἰς τὴν Θεοδώρα—λεπτομέρεια πρωτοφανῆς καὶ ὄχι πολὺ φυσικῆ. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ υἱοῦ εἶνε ἀληθινὰ μία πολὺ καλὴ σκηνή, ἡ ὅποια ἀποζημιώνει ὅλας τὰς ἄλλας. Ἐδῶ καὶ εἰς τὴν τελευταία ὑπάρχει δραματικὴ πνοή· χάρις εἰς αὐτάς τὰς δύο ζῆ ἑλόκληρο τὸ ἔργον.

Ἡ τρίτη πράξι ἀρχίζει μὲ ἕναν ὕμνο—ἕνα πεζὸ ποίημα—πρὸς τὰς Ἀθήνας, ὁ ὁποῖος εἶνε ὁμορφα καὶ πολὺ λυρικά γραμμένος. Ἐκεῖνο ὅμως πού εἶνε ἀσυγχώρητο καὶ ἀδικαιολόγητο εἶνε ἡ παρεμβολὴ τῆς σκηνῆς ἐκείνης πού παρουσιάζονται οἱ ξένοι πρέσβεις· μὲ αὐτοὺς θαμβῶναι τὸ μάτι τοῦ θεατοῦ, γιατί βλέπει κανεῖς παντὸς εἶδους ἐνδυμασίαις. ἀπὸ τοῦ Πέρσου ἕως τοῦ Βουλγάρου, διάφορες σκηνῆς καὶ ἕνα πλῆθος ἀνθρώπων ἐπάνω εἰς τὸ θέατρον ἀλλὰ δὲν ἔννοει τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος ὑπεκίνησε τὸν συγγραφέα νὰ τοὺς παρουσιάσῃ. Δυνατὴ σκηνὴ εἶνε ὕστερα ἡ τελευταία, ἡ ἀποκάλυψις τῆς Θεοδώρας εἰς τὸν αὐτοκράτορα· ἐδῶ ὁ θεατῆς προσέχει, παρακολουθεῖ, συγκινεῖται.

Τὸ ἔργον αὐτὸ ἠμποροῦσε νὰ εἶνε μοναδικὸ εἰς τὸ εἶδος του, ἐάν ἔλειπε ἡ σωρεία τῶν ἀδικαιολογητῶν

σκηνῶν καὶ ἐπεισοδίων καθὼς λ. χ. εἶνε ἡ ἀγάπη τοῦ Ἰωάννη πρὸς τὴν Ἀπολλωνία, καὶ ἐὰν ὑπῆρχε μία ζωὴ, μία δράσις, μία πλοκή δυνατῆ. Ἀλλὰ μὲ ὅλα αὐτὰ οἱ χαρακτῆρες τῶν προσώπων εἶνε καλὰ ψυχολογημένοι καὶ ξεχωρίζουν εὐκόλα· ἡ Θεοδώρα αἰφνης εἶνε ἐκείνη πού ἔπρεπε νὰ εἶνε· εὐσεβῆς, μετανοήσασα πλέον διὰ τὸν περασμένον πολυτάραχο βίον τῆς, ἀληθινὴ σύζυγος τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ εἰς τὰς εὐτυχίας καὶ εἰς τὰς δυστυχίας, ἀγαθὴ, πολυεύπλαγχνος. Ἐκεῖνο δὲ πού ἀρέσει εἰς τὸν θεατῆ εἶνε οἱ διάλογοι, οἱ ὁποῖοι εἶνε φυσικώτατοι καὶ αἱ περιόδοι, αἱ ὁποῖαι εἶνε χαριτωμένα.

Ἀθῆναι Ἀπριλίου 12. ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΣ.

FRANÇOIS COPPÉE. — Ἀπέθανεν ὁ γλυκύτερος Γάλλος ποιητῆς ὁ τόσο ἀγαπώμενος καὶ ἐκτιμώμενος ἀπὸ τὸν διεθνή κόσμον τῶν λογίων.

Ὁ Coppée ἐγεννήθη εἰς Παρισίους εἰς τὰ 1842. Τὸ πρῶτόν του ἔργον ἦτο ἡ «Ἀγάτες», συλλογὴ ποιημάτων. Εἰκοσιδύο ἐτῶν ἐδημοσίευσεν τὴν «Λειψανοθήκη». Εἰς τὰ 1869 κατήγαγεν ἀληθινὸν θρίαμβον μὲ τὸν «Διαβάτην». Ἐρχονται κατόπιν ἡ «Κλεισώρεια», ἡ «Εὐλογία», ἡ «Ἀπεργία τῶν σιδηρουργῶν», αἱ «Δύο Λύπαι», οἱ «Ταπεινοὶ» κ.λ.π. Διὰ τὸ θέατρον ἔγραψε μετὰ τὸν «Διαβάτην», τὴν «Ἐγκαταλειμμένην», τὸν «Βαρβιτοποῦν τῆς Κρεμώνης», τοὺς «Ἰακωβίτας», τὸν «Σέβερρον Τορέλλη», «Διὰ τὸ Στέμμα» κ.λ.π. Ἐδημοσίευσεν δὲ πλείστα ὅσα διηγήματα, μυθιστορήματα, χρονογραφήματα.

Εἰς τὴν Ἀκαδημίαν εἰσηλθεν εἰς τὰ 1884 διαδεχθεὶς τὸν Laprade.

Ὁ ποιητῆς κ. Γ. Πολέμης περιγράφει εἰς τὰς «Ἀθήνας» τὰ τῆς γνωριμίας του μὲ τὸν Coppée, τὸν ὁποῖον—πρὸ εἴκοσι ἐτῶν—ἠτύχησε νὰ ἐπισκεφθῆ εἰς Παρισίους μὲ τὸν κ. Βικέλα.

«... Ἦρχισεν τότε, γράφει, νὰ μ' ἐρωτᾷ διὰ τὰς Ἀθήνας· διὰ τὴν ποιήσιν μας, καὶ ἡ φωνὴ του ἦτο συμπαθῆς καὶ εἰς τὴν μορφὴν του ἐξωγραφίζετο τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποῖαν κατὰ τὰς κλασικὰς σπουδὰς του εἶχεν τόσο ἀγαπήσει. Καὶ ἔπειτα ὁμίλησε διὰ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν καὶ διὰ τὴν σύγχρονον ποιήσιν τῆς καὶ οἱ λόγοι του ἦσαν ἄκακοι καὶ αἱ κρίσεις του εὐμενεῖς καὶ εἰς καμμίαν ἀπὸ αὐτὰς δὲν διέβλεπε τὴν ἐπαγγελματικὴν ζηλοτυπίαν τῶν νεωτέρων. Οἱ νεώτεροι εἶχον ἀρχίσει τότε νὰ βαδίζον κατὰ ἄλλον δρόμον, διαφορτικὸν ἀπὸ τοῦ Ραπισσιέ καὶ ἐξήτουν εὐκαιρίαν καὶ ἐπωφελούντο ἀπὸ τὸ κάθε τι διὰ τὴν ἐκτοξεύσασθαι βέλη τῶν κατὰ τὸν παλαιότερον—ὅπως δὲ συμβαίνει καὶ ἐδῶ ἐπικρίνοντες τὴν ἄκραν ἐκείνην σαφήνεια, τὴν ὁποῖαν ἐκάλουν πεζότητα καὶ τὴν εὐγενικὴν ἀπλότητα, τὴν ὁποῖαν ἐκάλουν ἀτεχνίαν· ὡσάν ἡ ποιήσις καὶ ἡ τέχνη νὰ εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀσάφειαν καὶ εἰς τὴν ἐξήγησιν.

*

**

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὸν τρόπον τοῦ ἐκφράζεσθαι ἠδύνατο νὰ ὁμιλῆ ὥρας ὀλοκλήρους καὶ θὰ

ἐπεθύμεις νὰ τὸν ἀκούσης ἄλλας τόσας. Τὸ πνεῦμά του ἐσπινθηροβόλοι κ' ἐγνώριζε ν' ἀρτῆ τὰς ὁμιλίας του μὲ χαριτολογήματα ἀλλεπάλληλα, ἀβίαστα. Αἱ φράσεις του, ἀνεπιτήδευτοι καὶ ὅμως κομψότατοι, εἶχον πλαστικότητα ἀποτυπωμένην συνεχῶς ἐπὶ τῆς μορφῆς του. Causeur πρώτης τάξεως, ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, παρ' ὅλην τὴν ὀνειρώδη ἔκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ παρ' ὅλον τὸν ἥρεμον βίον, τὸν ὁποῖον διήγε μαζὺ μὲ τὴν ἀδελφὴν του, τὴν Ἀννέταν, μέσα εἰς τὸ ἀθόρυβον ἐκεῖνο σπιτάκι.

*

**

Ὅταν, ὕστερον ἀπὸ ἀρκετὴν ὥραν, ἀνεχώρησα ἀποκοιμίζων μαζὺ μὲ τὰς εὐαρεστοτέρας τῶν ἐντυπώσεων, μίαν Γραμματιολογίαν τοῦ Ρενὲ Δουμῆ, τὴν ὁποῖαν ὁ Κοππὲ εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ χαρίσῃ, διηρθύθη πρὸς τὴν δειροδοτικίαν τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου. Τὸ φθινόπωρον εἶχεν ἀρκετὰ προχωρήσει, ἀλλὰ τὰ δένδρα—καὶ καστανεῖα πανύψηλοι—ἦσαν ἀκόμη φυλλωμένα καὶ τὰ περίξ πάρα ἦν θίζαν ὅλα ἐπάνω εἰς τοὺς γλοερούς τάπητάς των, τοὺς ὁποῖους ἐποικίλλον, τὰ γλωμά φύλλα τῶν δένδρων, τὰ πίπτοντα εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν πνοήν. Ἐβράδιζα ἀσκόπως, μηχανικῶς, αἰσθανόμενος ἐν εἶδος εὐτυχίας, τὴν ὁποῖαν ἀδυνατῶ νὰ περιγράψω. Ἡ φωνὴ του ἐκλήλει ἀκόμη τὰ ὄτ᾽ μου καὶ οἱ λόγοι του, ἔναυλοι ἀκόμη εἰς τὴν ἀκοήν μου, μ' ἔκαμαν νὰ ὀνειροπολῶ κατὰ ἀόριστα σχέδια ἐργασίας, πού δὲν ἠδυνάμην νὰ καθορίσω. Καὶ ἐφοβούμην μὴ συναντήσω κανένα γνώριμον καὶ μὲ ἀποσπᾶσθαι ἀπὸ τὴν εὐδαιμονίαν ἐκείνην τῶν σκέψεών μου μὲ τὸν χαριετισμὸν τοῦ πεζόν.....»

LUDOVIC HALÉVY.—Ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 74 ἐτῶν ὁ Γάλλος Ἀκαδημαϊκὸς Ludovic Halévy γράφας πολλὰ ἔργα διὰ τὸ ἐλαφρὸν θέατρον. Ἡ συνεργασία του μετὰ τοῦ Meilhac χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1864· διακρίνεται δὲ διὰ τῶν ἐξῆς ἔργων: «Ἡ ὥραία Ἐλένη», «Γαλανὰ γένεια», «ὁ Ὀρφεὺς εἰς τὸν Ἄδην», «Ἡ Παρισινὴ ζωὴ», «Ἡ Μεγάλῃ Δούκισσα», «ὁ Μικρὸς Δοῦξ», «Φροῦ Φροῦ», «Ἡ Μικρὰ Μαρκησία» κ.λ.π. Ἡ ἀτομικὴ του ἐργασία περιλαμβάνει τὸν «Κύριον καὶ τὴν Κυρίαν Cardinal», τὰς «Μικρὰς Cardinal», τὸν «Γάμιον ἐξ Ἐρωτος», τὸν «Ἀββᾶν Κωνσταντίνον», τοὺς «Δύο Γάμους», τὴν «Κριζέτην», τὴν «Πριγκίπισσαν», τὰς «Σημειώσεις καὶ Ἀναμνήσεις», καὶ τὸ Karikari. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐμελοποιήθησαν διὰ τὴν ὀπερέτταν ὑπὸ τῶν Bizet, Lecocq καὶ Offenbach.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΚΡΗΣ.—Εἰς τὸν ἀτυχῆ ἀπὸ τὸν νέον πού ἐσβυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ τὸ μοσχοβόλημα τῶν ἐαρινῶν λουλουδιῶν, ὁ κ. Κ. Μιχαηλίδης ἀφιερώνει εἰς τὰ «Παναθηναία» ἄρθρον γεμάτο πόνον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀποσπῶμεν μερικὰς γραμμάς:

«..... Εἶδα τὴν ψυχὴν του νὰ παρακολουθῆ καὶ νὰ κτυπᾷ μὲ τὴν μελαγχολικὴν ματιὰ πού εἶχε καὶ ὅταν κατοικοῦσε στὸ λεπτὸ κορμὶ τοῦ φίλου μου. Πάντα

ἔτσι ἦτον· ἤρεμη στὴν ἀγάπῃ τῆς, εὐγενικὴ στὸν ἐνθουσιασμόν τῆς, καὶ στὴν παραφορὰν τῆς εὐγενικῆς. Τὸ βλέπεις καὶ στὸ γράψιμό του. Μελετημένον, βαθύ, αἰσθαντικόν. Εἶναι ἀλήθεια πῶς λίγα μόνον ἔγραψε. Τὸ ὄνομά του ἐδῶ κ' ἐκεῖ σπάνια ἐφαίνεται, πότε Κωνσταντίνος Μακρῆς, πότε Ἀ. Ἀλυάτης. Ὅλοι ὅμως ἐδιάβαζαν μὲ ἐνδιαφέρον ὅτι ἔγραψε. Τὴν καθημερινὴν δημοσιογραφίαν δὲν τὴν πολυαγαποῦσε· δι' αὐτὸ, σχεδὸν μόνον εἰς περιοδικὰ βρίζεται τὸ ὄνομά του, καὶ τὰ τελευταία χρόνια μόνον στὰ «Παναθηναία». Μὲ μόρφωσιν διαλεκτῆ, μὲ βαθύ αἶσθημα καὶ μὲ λεπτότατον γούστο ἔδινε σὲ κάθε του μελέτην τὴν σφραγίδα τοῦ λογίου καὶ τοῦ αἰσθητικοῦ, πού χωρὶς στολίδια ἐπιδεικτικὰ ἢ φόρτωμα γνώσεων ἔδειχνε τί ἀξίζει μιὰ τέτοια ἔνωση εἰς ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἀφιερώνει τὴν σκέψιν του εἰς τὸ ζηλευμένον στάδιον τῆς λογοτεχνίας..... Τὸν εἶλκε ἡ μελέτη τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Καὶ αὐτὸν τὸν κλάδον παρακολουθοῦσε στὴν ἀτάκτην σειρὰν τῶν πανεπιστημιακῶν του σπουδῶν εἰς τὸ Παρίσι καὶ τὸ Βέλγιον. Μὲ τὴν σκέψιν καὶ τὴν σπουδὴν ζητοῦσε, μέσα στὰ γεγονότα, τὸ αἷτιον καὶ τὸν δεσμόν τὸν ἐσωτερικόν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἐκδηλώσεις τῆς εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ ὥραϊου.....»

Η ΜΕΤΑΚΟΜΙΑ ΤΩΝ ΟΣΤΩΝ ΤΟΥ ΑΒΕΡΩΦ.

—Μὲ ὄσσην μεγαλοπρέπειαν καὶ συγκίνησιν προέπεμψε τὰ ὄστα του ἡ Ἑλληνικωτάτη πόλις εἰς τὴν ὁποῖαν ἔζησε κ' ἐδοξάσθη, μὲ ἄλλην τόσῃ ἀγάπῃ καὶ ὑπερηφάνειαν τὰ ὑπεδέχθη τὸ κλεινὸν Ἄστυ πού τὰ φιλοξενεῖ τώρα μέσα στὸ ἁγιασμένον του χώμα. Ἡ Πατρίς τιμῶσα τὸν Μεγάλον Εὐεργέτην τῆς, ἀπέστειλε πρὸς παραλαβὴν τῶν λειψάνων του τὸ εὐδρομον «Ναύαρχος Μιαούλης» τὸ ὁποῖον δι' ὀλίγας ἡμέρας ἔγεινε τὸ προσκύνημα ὅλων ἐκείνων πού φυλάγουν ἀκόμα μέσα στὴ ψυχὴ τους μερικὰ εὐγενῆ ἰδιαιτικά.

Ὁ γλυκίστος καὶ ἐνθουσιώδης Πατριάρχης μας κ. Φώτιος μὲ τὸν ἐξῆς ἀριστοτεχνικώτατον λόγον ἀπεχαιρέτησε τὰ ὄστα τοῦ Ἀβέρωφ.

«... Ὑπερηφανευομένη ἡ Πατρίς ἄς ἀναφωνήσῃ, δεικνύουσα τὰ ὄστα σου: Ἴδου οἱ θησαυροὶ μου! ὡς ἡ Ρωμαία ἐκείνη Δέσποινα ἔλεγε ὅταν ἐδείκνυε τοὺς ἑαυτῆς υἱούς. Ἐψαλα ἀκολουθίαν νεκρῶσιμον, εἶδον ὀφθαλμούς δακρύνοντας, ἠτένισα Σημιαῖς μεσιστίους, εἰς τὰ ὄτ᾽ μου καὶ χειροκροτήματα καὶ ἐμβατήρια ἤχησαν πένθημα. Ἀλλὰ τί λοιπὸν συμβαίνει ἵνα κατῆφεια τοιαύτη βασιλεύῃ. Μὴ ἡ ἀπανταχόθεν διωκομένη φιλάτη Πατρίς κινδυνεύει ἢ μὴ ὀργῆ Κυρίου ἐπὶ τὴν ἐκλεκτὴν Αὐτοῦ χώραν ἐπέτεσεν; Ἄλλ' ἡ Πατρίς ζῆ καὶ ὁ Θεὸς σφῆσι τὴν Ἑλλάδα! Ὑψώσατε λοιπὸν ὑπερηφάνως τὰς Σημιαῖας, κρούσατε χαρμῶσύνως τὰ τύμπανα καὶ τῶν σαλπύγγων ἡ ἡχώ, ὡς ἐν ἡμέρᾳ πανηγύρεως, ἄς συναρπάσῃ τὰ πλήθη!

«Καὶ σύ, πολῦτιμε νεκρὲ, ἀπερχόμενος πρὸς τὴν

ἄς τὸ εἶπω, προσωρινὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλλην. Βασιλείου, ἀπάγγειλε πρὸς τὰ ἱερὰ ἀγάλματα τοῦ Ρήγα καὶ τοῦ Πατριάρχου, ὅτι ὁ ἀγὼν ἐκείνων ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμπνέη τὴν γενεάν ταύτην καὶ τὴν μέλλουσαν. Τὸ Ἔθνος τοῦτο τὸ διωκόμενον, τὸ Ἔθνος τοῦτο τὸ περιϋβριζόμενον, ἀναμένει νὰ ἐξαγνίσῃ τὸν ρυπον τῆς ἀγχόνης ἐκεῖ ὅπου πρέπει: ἐκεῖ ὅπου χείρουμεν καὶ θριαμβεύουσα ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ θὰ κτίσῃ τὴν ἐστίαν τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῶν φώτων, καὶ ἐκεῖ ὁ Γρηγόριος καὶ ὁ Ρήγας, συνδεδεμένοι μετὰ σοῦ, θὰ ἀγάλωνται εἰς τῷ πέρατι τοῦ ἀγῶνος, οὐ ἐκείνοι μὲν ἤρξαντο, σὺ δὲ ἐξηκολούθησες. Ὁ τάφος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἔλεγε ὁ Τερμισσεὺς, θὰ μείνῃ ἀπόρθητος καὶ εὐδαίμων εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ ἐγὼ λέγω ὅτι καὶ ἡ Πατρίς ἡ τοιαῦτα ὡς σὲ γεννῶσα τέκνα, Γεώργιε Ἀβέρωφ, θὰ μείνῃ ἀπόρθητος καὶ εὐδαίμων εἰς τοὺς αἰῶνας! Δὲν θὰ διαλυθῇ ὁ καπνός, δὲν θὰ ἐξατιμωθῇ ὁ ἀτμός οὐδὲ θὰ σβύσῃ ἡ αὐλαξ, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῶν κυμάτων θὰ διαγράφῃ τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὰ ὀστά σου, αἰοίδιμε νεκρέ. Ὅλα ταῦτα θὰ σχηματίσῃ νερφοχρυσέντα οὐρανόν, ὅμοιον πρὸς ἐκείνον, τὸν ὅποιον κατὰ τὴν Δύσιν καὶ τὴν Ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου βλέπομεν. Νέφος θὰ ὀμίλῃ πρὸς νέφος κῦμα θὰ ψάλλῃ πρὸς κῦμα καὶ ὁ αἰώνιος καὶ ὑπέρτατος ὕμνος θὰ ἐπαναλαμβάνεται: Ἡ Ἑλλάς τοιαῦτα γεννᾷ τέκνα! Ἡ Ἑλλάς θὰ ἴναι τὸ ἀγλαΐσμα τῶν Ἑθνῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ τὸ ὄνομά σου, Γεώργιε Ἀβέρωφ, θὰ σημαίνει ἓνα σκοπὸν, μίαν εὐχὴν, μίαν αἰωνίαν ἀνάμνησιν!»

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟΙ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ.—Ἡ δημοσιογραφία ἢ ὁποῖα σήμερον εἰς τὰ προοδευμένα κράτη διέπεται ὑπὸ νόμον καὶ ἀρχῶν, ἀποτελεῖ δὲ ἐπιστήμην ὀλόκληρον διδασκομένην εἰς σχολὰς· εἰδικὰς, ἄνευ διπλώματος τῶν ὁποίων δὲν δύναται κανεὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κύκλον τῶν ρεπόρτερ, ἢ ἐξειδανικευμένη αὐτὴ δημοσιογραφία, προσέκαλεσε μίαν διεθνή συνεννόησιν κατὰ τῶν «στερεοτύπων ἐκφράσεων».

Δηλαδή, Ἐξηγοῦμαι.

Ἐπάρχουν εἰς τὴν λεγομένην «γλῶσσαν τῶν ἐφημερίδων» καθιερωμένα καὶ κληρονομούμενα ἀπὸ τῶν παλαιότερων εἰς τοὺς νεωτέρους, ὠρισμένα φράσεις καὶ λέξεις διὰ τῶν ὁποίων κάθε φορὰν ἀναγράφεται μία εἰδησις ἢ ἓνα γεγονός.

Καὶ ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὴν ἑλληνικὴν δημοσιογραφίαν.

Δὲν θὰ εὐρήκατε βέβαια ποτὲ διαβάζοντες τὰ κοινωνικὰ γάμον ὁ ὅποιος νὰ μὴ ἐγένετο «ὑπὸ τοὺς αἰσιωτέρους οἰωνοὺς» ἐν ᾧ ἡ νύμφη ἦτο «διὰ ὄλων τῶν χαρίτων κεκοσμημένη» καὶ ὁ γαμβρὸς «διακεκριμένος ἐπιστήμων» ἢ «λαμπρῶς ἀποκατεστημένος ἔμ-

πορός». Δὲν ἐγεννήθη βρέφος τὸ ὅποιον νὰ μὴ ἀνηγγέλθῃ ὡς «ἀγγελόμορφον» καὶ δὲν ἀπέθανε κανεὶς ὁ ὅποιος νὰ μὴ ἦτο «πολύτιμος καὶ πολὺκλαυστος».

Τὸ Πανεπιστήμιον δὲν ἀπέδωκε εἰς τὴν κοινωνίαν—κατὰ τὰ κοινωνικὰ πάντοτε—παρὰ μόνον «ἐπιστήμονας ἀρτίως μεμορφωμένους» καὶ δὲν ἐγένετο ἐν αὐτῷ παρὰδοσις ὑπὸ καθηγητοῦ ὁ ὅποιος νὰ μὴ ἦτο «σοφός».

Δὲν ἔγινε δυστύχημα τὸ ὅποιον νὰ μὴ ἦτο «τραγικόν», ἂν μάλιστα ἔγινε ἀπὸ ἁμαξάν αὐτὴ πρέπει ἀφεύκτως «νὰ ἐλαύνη ἀπὸ ρυτῆρος», πυρκαϊὰ ἢ ὁποῖα νὰ μὴ ὑπῆρξε «καταστρεπτικὴ» καὶ ἀγόρευσις ἢ ὁποῖα νὰ μὴ ἦτο «ἐμβριθῆς καὶ πλήρης ἐπιχειρημάτων».

Δὲν θὰ ἐδιαβάσατε ποτὲ ἐπίσης εἰδησίην πολιτικὴν ἢ ὁποῖα νὰ μὴ προήρχετο «ἀπὸ ἀσφαλεῖς καὶ ἰδιαιτέρας πληροφορίας» ἢ δήλωσιν διπλωματικὴν ἢ ὁποῖα νὰ μὴ εἶναι «βαρυσήμαντος».

Αὐτὰ τὰ στερεότυπα ἐπίθετα τὰ clichés, ἢ ἐγκύκλιος, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔκαμαν τὴν τιμὴν νὰ μοῦ στείλουν καὶ ἐμὲ οἱ σχόντες τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἰδρύσεως τοῦ εἰδικοῦ αὐτοῦ δημοσιογραφικοῦ συλλόγου, τοῦ ἐδρευόντος ἐν Παρισίοις, ζητεῖ παρὰ τῶν ἀπανταχοῦ δημοσιογράφων νὰ προσπαθήσουν νὰ καταργήσουν.

Δὲν ξεύρω ἂν δι' ἄλλας γλώσσας εἶναι ἐφικτὴ ἐν συνόλῳ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐπικλήσεως ταύτης.

Ἄλλὰ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν τοῦλάχιστον, εἰς τὴν ὁποίαν ἐν διανόημα δύναται νὰ διατυπωθῇ κατὰ δέκα τρόπους καὶ δι' ἰσαριθμῶν λέξεων ν' ἀποδοθῇ ἐκάστη ἔννοια, νομίζω ὅτι ὄχι μόνον εἶναι κατορθωτὸν, ἀλλ' οὐδ' ἔπρεπε νὰ παρατηρηθῇ ἡ καθιέρωσις αὐτῆ.

Ἴσως ὑπάρξῃ, ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι αἱ ἐκφράσεις αὐταὶ χρησιμεύουν διὰ νὰ τονίσουν ἰδιαιτέρως μίαν εἰδησίην καὶ νὰ προκαλέσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου.

Ἄλλὰ νομίζω ὅτι, ὅπως κάθε κοινόν, ἔχασαν καὶ αὐταὶ τὴν ἀξίαν των καὶ δὲν ἐξιπηρετοῦν πλέον τὸν σκοπὸν αὐτὸν, ὅτι δὲ ἀκριβῶς νέοι τίτλοι, νέοι χαρακτηρισμοὶ, νέοι ἐκφράσεις θὰ εἶναι ἐκείναι αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπιφέρουν τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα.

Π. ΣΑΒΒΙΑΔΗΣ

«Ο ΚΑΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ»

Προσεχῶς ἀρχίζομεν τὴν δημοσίευσιν τοῦ «Κακοῦ Δρόμου», νέου ἔργου τοῦ Κ^ου Ξενοπούλου τὸ ὅποιον ἐγράφη ἐπίτηδες διὰ τὴν «Νέαν Ζωὴν».